

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія»
Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська»

***Маніпулятивні стратегії в політичному дискурсі через призму
анекдотів: проблеми перекладу***

Допущено до захисту «__» _____ 2024 р.

Зав. каф. германської філології ____ канд. філол. наук, доц. Баранова С.В.

Виконала:
студ. групи ПР.м-31
Стрельнікова Єлизавета Сергіївна

Науковий керівник:
канд. філол. наук, доц.
Мовчан Діана Василівна

Суми 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ АНЕКДОТІВ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	6
1.1. Теоретичні основи дослідження політичного дискурсу	6
1.2. Характеристика та види політичних анекдотів	15
1.3. Маніпуляція як форма мовного впливу в контексті політичного анекдоту	22
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ МАНІПУЛЯТИВНИХ ЗАСОБІВ У ПОЛІТИЧНИХ АНЕКДОТАХ.....	30
2.1. Способи та методи перекладу маніпулятивних стратегій в політичному дискурсі через призму анекдотів.....	30
2.2. Адекватність та еквівалентність при перекладі засобів маніпулятивного впливу в англomовних політичних анекдотах.....	39
РОЗДІЛ 3 ЗАСТОСУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ У ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	49
3.1. Теоретико-методологічні засади вивчення англійської мови в старшій школі.....	49
3.2. Специфіка вивчення англomовних політичних анекдотів у старшій школі	56
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68

ВСТУП

Актуальність теми роботи. На сучасному етапі розвитку лінгвістики спостерігається значне зростання інтересу до вивчення політичного дискурсу та комунікації, що зумовлено розширенням спектру інструментів маніпуляції масовою свідомістю завдяки механізмам політичної комунікації. Такі явища зумовлені тісним взаємозв'язком між увагою до політичного дискурсу та інтенсифікацією політичних подій, загостренням політичного протистояння, а також постійними трансформаціями у сфері мови та мовлення. Таким чином, між мовленням та політикою існує взаємний зв'язок, оскільки у межах політичної комунікації мовлення виступає у якості потужного інструмента політичної боротьби.

Окрім загальноприйнятих інституціоналізованих та формалізованих інструментів політичної комунікації прийнято виділяти й неформальні, до яких належать політичні анекдоти. Вони виступають в якості некерованих, не контрольованих та не направлених форм комунікації між окремими індивідами або групами, виникнення яких характеризується стихійністю та самостійністю. Не зважаючи на це, саме неформальні процеси масової комунікації забезпечують досягнення найвищих показників ефективності маніпулятивного впливу, у тому числі й у політичній сфері.

Аналіз наукової дослідженості теми. На сьогоднішній день у науковій літературі існує невелика кількість досліджень, у рамках яких аналізуються ті чи інші аспекти дискурсу політичного анекдоту. Зокрема, використання гумору та політичних анекдотів у контексті політичної маніпуляції досліджувалося у працях таких науковців як: Г. М. Вусик, В. О. Самохіна, Дж. Лакофф, Л. Ільницька, Л. Нагорна, М. О. Зайцева, Н. Кондратенко, О. Д. Бойко, О. Лінч, О. М. Демська, С. Каміль, Т. Ван Дейк, П. Бергерта ін. При цьому, в науковій літературі відсутнє ґрунтовне дослідження використання маніпулятивних стратегій у політичному дискурсі та проблематики їх перекладу через призму політичних анекдотів, що додатково обґрунтовує актуальність нашої роботи.

Метою даної роботи є дослідження маніпулятивних стратегій в політичному дискурсі через призму анекдотів та проблеми їх перекладу.

Сформульована мета зумовлює потребу у виконанні наступних **завдань**:

- проаналізувати теоретичні аспекти дослідження політичного дискурсу;
- визначити сутність та основні види політичних анекдотів;
- дослідити маніпуляцію як форму мовного впливу в контексті політичного анекдоту;
- проаналізувати засоби маніпулятивного впливу в сучасних англійських політичних анекдотах;
- охарактеризувати способи та методи перекладу маніпулятивних стратегій в політичному дискурсі через призму анекдотів;
- визначити особливості адекватності та еквівалентності при перекладі засобів маніпулятивного впливу в англійських політичних анекдотах;
- визначити специфіку вивчення англійських політичних анекдотів у старшій школі.

Об'єктом дослідження є анекдот політичної тематики.

Предметом дослідження є маніпулятивні стратегії та тактики, які реалізуються на тлі політичного анекдоту та проблеми перекладу анекдотів у політичному дискурсі.

Матеріалом дослідження слугують англійські політичні анекдоти, розміщені на електронних веб-сайтах, електронні версії збірників англійських анекдотів.

Мета і завдання дослідження визначили застосування комплексу загальнонаукових та спеціальних **методів дослідження**. З метою аналізу та узагальнення теоретичних передумов вивчення анекдотів політичного спрямування залучено такі загальнонаукові методи, як спостереження, гіпотеза, методи аналізу та синтезу. Висвітлення аспектів семантики, структури, функцій об'єкту дослідження здійснюється через застосування описового методу, методу

таксонімії з опертям на компонентний аналіз, контекстуально-інтерпретативного методу, контекстологічного методу. У якості допоміжного застосовується метод лінгвокультурологічного аналізу.

Науково-практична новизна отриманих результатів. У процесі написання роботи проведено аналіз загальнотеоретичних засад дослідження маніпулятивного впливу анекдотів у політичному дискурсі; проведено ґрунтовне дослідження практичних аспектів дослідження маніпулятивних засобів у політичних анекдотах. За результатами проведеного дослідження запропоновано практичні рекомендації щодо застосування результатів дослідження у практиці викладання англійської мови у старшій школі.

Апробація результатів. Здійснено публікацію наукової статті «Маніпуляція як форма мовного впливу в контексті політичного анекдоту» у фаховому журналі «Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Філологічні науки» № 22 за 2024 рік.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, 3 розділів основної частини, які включають 7 структурних підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 76 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ АНЕКДОТІВ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

1.1. Теоретичні основи дослідження політичного дискурсу

З метою розуміння сутності політичного дискурсу необхідно уточнити власне поняття «дискурсу», оскільки розуміння цього явища лінгвістичними студіями розвивається вже понад 50 років – від першої публікації про нього З. Харрісом у 1952 році. На той час автор розглядав дискурс як метод аналізу зв'язного мовлення, призначений для виведення дескриптивної лінгвістики за межі одного речення в даний момент часу і для співвіднесення мови та культури [65].

Нині дискурс має входження у різні наукові сфери. З точки зору зарубіжних лінгвістів дискурс розглядається у кількох іпостасях, якими є:

- мовна одиниця поза висловлюванням [80, с. 14];
- значення, яке виходить за межі граматичної основи [74, с. 1];
- семантична одиниця, але не за формою, а за значенням [64, с. 2].

Пропоновані визначення, звичайно, не є вичерпними, та можуть репрезентувати лише частку комплексного вчення про дискурс як мовне явище. У вітчизняній парадигмі одним із останніх ґрунтовних тлумачень дискурсу наведено філологиною І. С. Шевченко: дискурс – це «багатоаспектна когнітивно-комунікативна мовна система-гештальт, яка визначається сукупністю трьох аспектів:

- формуванням ідей та переконань (когнітивний аспект);
- взаємодією комунікантів у певних соціокультурних контекстах/ситуаціях (соціопрагматичний аспект);
- використанням засобів, вербальних та невербальних (мовний аспект)» [7, с. 115].

У відповідності до позиції укладачів Енциклопедії сучасної України, дискурс можливо розглядати через призму двох підходів, а саме:

- як філософську категорію та термін, що використовується у гуманітарних дослідженнях, за допомогою якого позначаються аргументовані усні або письмові форми обговорення конкретного питання, в якому предметом дискусії є безпосередньо форми аргументації;
- будь-яка форма мовлення, дискусія, розмова, специфіка яких розкриває позицію мовця [17].

Як зауважено Т. Ван Дейком, традиційно прийнято використовувати категорію «дискурс» у першому значенні. При цьому, у другому значенні досліджуване поняття переважно використовують у гуманістичних науках та філософії, що зумовлено впливом постмодернізму [92].

За результатами узагальнення різноманітних підходів до трактування та визначення сутності дискурсу, О. Селівановою зроблено висновок, що одним із найпоширеніших у лінгвістиці є трактування, яке безпосередньо впливає із французького традиційного семіотичного підходу щодо співвідношення між мовленням і дискурсом. У цьому зв'язку категорія «дискурс» розглядається науковицею в якості складної мовленнєвої єдності, дій, значень, та структур, що відіграють роль комунікативного акту або комунікативної події. При цьому, мовець, слухач, їх соціальні та особистісні характеристики, а також інші умови соціальної атмосфери, перебувають у тисному взаємозв'язку із такою подією [51, с. 38].

Більш широкий підхід до трактування досліджуваної категорії пропонує Ф. Бацевич. З точки зору науковця, дискурс – це один із різновидів комунікації, трансактивне та інтерактивне явище, яке характеризується різними формами вираження (усна, писемна, паралінгвальна або внутрішня), що здійснюється у межах певного каналу спілкування, а також врегульовано тактиками і стратегіями учасників такої комунікації. Для дискурсу є притаманним створення складного синтезу мовних, когнітивних та позамовних чинників, зокрема психічних, соціальних або психологічних, що перебувають у залежності від конкретного кола «форм життя», та спрямовані на виникнення різноманітних жанрів

мовлення, обумовлених унікальними особливостями кожного конкретного культурного середовища. [4, с. 42–43].

У свою чергу, Н. Шевчук зазначає, що вищепредставлене визначення у повній мірі розкриває зміст поняття «дискурс», враховуючи його багатоаспектність та різноплановість. В даному випадку дискурс виступає в якості тексту в широкому сенсі даного поняття, що створюється в певних ситуаціях чи обставинах, наприклад, у процесі політичних дебатів, побутового мовлення чи наукової конференції, використовуючи різноманітні стратегії і тактики, що залежить від бажаної мети (маніпуляція, переконання, обґрунтування тощо), а також від аудиторії, яка володіє конкретними базовими знаннями [57, с. 264].

У науковій літературі прийнято виділяти чотири основні аспекти дискурсу, якими є наступні:

- семіотичний, основними елементами якого є мовлення, жести, символи та образи, тобто знакові системи, а також форми пізнання, що залежать від конкретного соціокультурного і часового контексту;
- діяльнісний, сутність якого полягає у вчиненні різноманітних соціальних дій, спрямованих та підтримку вже сформованих знакових систем і надання їм нових смислів;
- матеріальний, що виступає в якості своєрідного «довкілля» у процесі соціальної взаємодії (відомості про місце, час, умови тощо);
- політичний, що забезпечує формування і відтворення владних відносин у суспільстві [57, с. 265–266].

Як зауважують Г. Вусик та О. Антонюк, виокремлення політичного аспекта дискурсу відіграє ключову роль у процесі розуміння специфіки співвідношення між категоріями «політика» та «мова». Це зумовлено тим, що в даному випадку має місце зосередження уваги на створенні, вираженні та відтворенні владного характеру взаємовідносин у соціумі, де мова використовується як інструмент впливу [11, с. 215].

Політичний дискурс відіграє роль одного із різновидів масової комунікації, в межах якого формуються та поширюються інформативні, образні, експресивно-сегестивні тексти, що адресуються окремим групам людей з метою спонукання до підтримки політичної сили чи окремих політиків. Політична діяльність провадиться відповідно до чітких цілей, функцій та завдань, спрямованих на досягнення бажаних результатів [90, с. 45–46].

Для досягнення успіху, політиками визначаються конкретні та реальні цілі, на підставі чого їх представники спрямовують діяльність на максимізацію ефективності комунікаційного процесу, враховуючи всі аспекти взаємодії з виборцями та їх потреби. У той же час, коли мова йде про політичну комунікацію, представники політичної сфери приділяють меншу увагу реальним цілям, фокусуючись виключно на результатах політичної кампанії та їх короткострокових досягнень.

За результатами використання комунікативно-дискурсивного підходу, Н. Кондратенко запропоновано розглядати категорію «політичний дискурс» як чітко визначену форму виявлення політичної комунікації, в межах якої передбачено актуалізацію політичних текстів при спілкуванні політичних акторів та аудиторії [29, с. 12].

При цьому, на увагу заслуговує позиція, відповідно до якої політичний дискурс можливо аналізувати через призму семіотичного підходу, в межах якого він є знаковим утворення, що складається з віртуального і реального вимірів. У межах реального виміру політичний дискурс розглядається в якості тексту, що має місце у процесі політичної комунікації, а у рамках віртуального – є вербальними і невербальними знаками, що спрямовані на підтримку сфери політичного спілкування, певними моделями мовленнєвих дій та уявлень щодо типових жанрів взаємодії у досліджуваній сфері [11, с. 215].

Як зазначає Л. Нагорна, політичний аспект категорії «дискурс» найбільш чітко відображає її внутрішню сутність як різновиду мовленнєвої комунікації та смислового простору, в межах якого відбувається апробація політичних смислів і формується громадська думка. Відповідно до ширшого підходу, дискурс

розглядається як механізм узгодження індивідуального, соціального та культурного розуміння, що забезпечує взаємодію різних версій реальності. У свою чергу, в рамках вузького підходу досліджувана категорія фокусується виключно на аналізі мовної комунікації, зокрема текстів, інтерв'ю, промов та виступів. [39, с. 34].

У відповідності до позиції О. Ємельянової та А. Мелай, політичний дискурс – це спосіб вербальної комунікації у межах певного соціально-психологічного контексту, коли відправник та одержувач наділені ідентичними соціальними ролями, враховуючи рівень їх участі в політичному житті, що виступає в якості безпосереднього предмета комунікації. Для політичного дискурсу є притаманними наступні системоутворюючі ознаки: учасники, мета та способи комунікації. Політичний дискурс забезпечує повноцінну циркуляцію політичної інформації, без якої є неможливим просування політичних процесів у подальшому. У процесі впливу на аудиторію політики часто використовують маніпулятивні методи, проголошуючи промови, публікуючи пости у соціальних мережах або даючи інтерв'ю [20, с. 610].

А. Прокопенко та В. Артюшенко пропонують розглядати політичний дискурс як невід'ємний елемент відносин у соціумі, оскільки сформовується виключно ним, одночасно сприяючи формуванню певних відносин, виступаючи в якості складної єдності мовленнєвих форм, дій та знань. У процесі реалізації політичного дискурсу приймають участь не лише мовленнєві засоби, але й екстралінгвістичні фактори, що визначають особливості комунікації, а також когнітивні елементи, завдяки яким існує дискурс в цілому та зберігається його динаміка [47, с. 987].

Загальноприйнятим у науковій літературі є підхід, відповідно до якого політичний дискурс є одним з інституційних різновидів комунікації; порівняно з художнім чи міжособистісним спілкуванням від характеризується орієнтацією на статус мовця. Учасниками політичного дискурсу, як правило, є дві сторони, а саме:

- представники певних політичних інститутів;

- аудиторія, яка характеризується масовістю [60, с. 94].

Варто зауважити, що політичний статус мовця потребує дотримання принципу дистанціювання у процесі комунікації, оскільки між політичними акторами та аудиторією завжди простежується існування так званої символічної «прірви», внаслідок чого його можливо трактувати в якості форми прояву авторитаризму [11, с. 215]. Більш розширений та уточнений перелік специфічних характеристик політичного дискурсу запропоновано Н. Кондратенко. У відповідності до позиції науковиці існує дві групи ознак політичного дискурсу:

- основні: ритуальність, міфологічність, агональність та театральність, за допомогою яких забезпечується реалізація ігрової природи політичного дискурсу;
- допоміжні: риторичність, сакралізацію, спрямування на маніпулювання масовою свідомістю, дотримання модних тенденцій мовлення семіотичного характеру [29, с. 15–21].

У контексті досліджуваного питання на увагу заслуговує мета політичного дискурсу, що полягає у збереженні, досягненні та реалізації політичних владних функцій. Як зазначає Н. Шевчук, ключовою ціллю політичного дискурсу є існування в адресанта потреби у висловленні власного сприйняття реальності, а також переконати адресатів у тому, що лише така позиція є вірною. У той же час, мовець активно використовує в якості аргументації перспективні події з майбутнього, у зв'язку із чим саме підбір мовленнєвих засобів відіграє вирішальне значення [57, с. 266].

Для політичного дискурсу є притаманним використання різноманітних та специфічних за своїм характером засобів. В даному випадку сутність досліджуваної категорії полягає не лише у практичному використанні специфічних детермінованих політичною сферою мовленнєвих зворотів, але й своєрідному підході до підбору та організації конкретних форм вираження, враховуючи прагматичні настанови, цілі та умови комунікації, що формуються у процесі професійної політичної діяльності та у межах відповідних інституцій [57, с. 266].

Враховуючи те, що політичний дискурс прийнято розглядати в якості одного із субдискурсів, можливо виділити наступні його класифікаційні критерії:

- 1) в залежності від форми: усні та письмові;
- 2) залежно від чинників адресанта: опосередковані та адресантно-безпосередні;
- 3) за метою: спонукальні (прокламації або агітаційні брошури); інформативні (повідомлення або новини); мотиваційні («чорний» піар); іміджеві (рекламні кампанії, буклети); експресивні (пісні, фотознімки, анекдоти);
- 4) в залежності від чинників адресата: масово адресовані (телевізійні виступи) та особисто адресовані (поштове або електронне листування);
- 5) за сферою поширення: друковані засоби масової інформації, телевізійний або радіо- контент, рекламні та PR- кампанії [29, с. 12–13].

Як зазначає О. Ковальова, в сучасному світі є достатньо поширеним функціонування політичного дискурсу в мережі Інтернет. У цьому зв'язку науковицею запропоновано викремлювати такий критерій класифікації політичного дискурсу як тип комунікативної взаємодії, за яким можливо виділити наступні види:

- гармонізуючий або кооперативний (наприклад, привітання до свят);
- конфліктний чи агональний (наприклад, дебати) [26, с. 104].

Окрему увагу варто звернути на жанрову специфіку політичного дискурсу, що викликає значні дискусії у науковій спільноті. За загальним правилом виокремлюють два основні види інституційних жанрів політичного дискурсу: первинні та вторинні (периферійні). Первинними є такі жанри політичного дискурсу, які є похідними безпосередньо від політичних осіб та спрямовані на реалізацію політичному дискурсі у початковому вигляді. До зазначеного жанрового різновиду належать ті, за допомогою яких повноцінно реалізуються ключові інтенції політичного дискурсу, сутність яких полягає у боротьбі за владу: публічні промови, дебати, проголошення гасел тощо [72, с. 147].

Сутність не інституційних жанрів полягає у тому, що вони походять не від політиків, а є лише суб'єктивною формою інтерпретації їх позиції. Такі жанри

перебувають на межі інших дискурсів, характеризуючись респонсивними ознаками та специфікою реакції на діяльність політиків, висвітлену в первинних формах. До зазначеної категорії жанрів належать наступні: мемуари, інтерв'ю, графіті, аналітичні та оглядові статті, гумористичні жанри (наприклад, анекдоти, політичні карикатури, пародії тощо) [11, с. 216].

Основними функціями політичного дискурсу виступають такі як: маніпулятивна, мобілізаційна, корпоративна, ідеологічна та привернення уваги до тексту або графічного матеріалу. Більш детально особливості кожної із перелічених функцій політичного дискурсу та їх форми прояву представлено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Основні функції політичного дискурсу

№	Функція	Зміст функції
1	Маніпулятивна	Полягає у спекулятивному характері представлення інформації, присвяченої нагальним суспільним проблемам, що спрямовано на розпалювання конфлікту між політичними конкурентами.
2	Мобілізаційна	Полягає у вираженні емоційного заклику, спрямованого на конкретних адресантів та електорату, їх ідеологічних та ціннісних преференцій.
3	Корпоративна	Спрямована на представлення позитивного чи негативного образу політика або партії, що забезпечує об'єднання адресанта та аудиторії.
4	Ідеологічна	Є функцією відмежування основних позицій політичного актора чи партії, що спрямована на демонстрацію власної унікальності.
5	Привернення уваги до тексту	Зазначена функція полягає у тому, що у випадку неможливості схилення аудиторії чи конкретного адресата на бік політика або партії, забезпечується поширення інформації про нього через використання слоганів або промовистих зображень.

Джерело: складено на основі [11, с. 216]

Як зазначає Л. Нагорна, достатньо поширеним явищем є використання надмірно експресивної лексики у процесі політичної комунікації, що може мати негативний вплив на досягнення кінцевої мети. Агресивна риторика здатна звести нанівець не лише інформаційну, але й консолідаційні функції, ускладнюючи досягнення взаєморозуміння. [39, с. 35].

Класифікація функцій політичного дискурсу дозволяє чітко визначити закономірності та специфіку їх реалізації у практичній діяльності, що забезпечується через відповідну систему соціальних взаємозв'язків. До таких особливостей належать наступні:

- наявність соціального контролю, що полягає у формуванні передумов для подальшої уніфікації думок, поведінки, прагнень та почуттів великої кількості індивідів, тобто здійснення маніпуляцією суспільною свідомістю;
- використання специфічних форм легітимізації влади, що здійснюється шляхом детального обґрунтування та пояснення рішень, які стосуються важливих питань розподілу влади і суспільних ресурсів;
- наявність конкретних форм відтворення влади, що забезпечується за допомогою підвищення рівня прихильності до політичних систем, у тому числі й шляхом використання ритуальних символів;
- притаманність чіткого спрямування, що здійснюється через визначення конкретних проблем і потенційних цілей, формування загальної картини навколишньої реальності у свідомості громадськості;
- формування відчуття суспільної солідарності, що передбачає його інтеграцію в межах не лише окремих суспільних об'єднань, але й соціумі в цілому;
- досягнення соціальної диференціації, тобто своєрідної форми відчуження від інших соціальних груп;
- прояв ознак агонізації, що полягає в ініціюванні та подальшому вирішенні соціальних конфліктів, вираження кардинальної незгоди та протистояння проти дій владних структур;
- прояв ознак акціональності, що полягає у провадженні політики через призму мобілізації або «наркотизації» громадськості. У першому випадку мова йде в активізації та організації прихильників,

а в другому – процедуру відволікання уваги та примирення [11, с. 216].

У зв'язку із вищевикладеним можливо зробити висновок, що політичний дискурс виступає в якості багатоаспектного явища, ключовими елементами якого є текст як в усній, так і письмовій формах, наявність екстралінгвального контексту (обставин, мети, способів та часів реалізації, а також ситуації), наявність взаємодії двох учасників (адресанта і адресата). Основною характеристикою політичного дискурсу потрібно вважати його інституційну побудову, а особливістю – опосередкована участь засобів масової інформації та комунікації. Політичний дискурс є формою мовленнєвого процесу, внаслідок чого займає важливе місце у наукових дослідженнях, що зумовлено використанням його складових елементів як засобу маніпулятивного політичного впливу.

1.2. Характеристика та види політичних анекдотів

Одним із репрезентативних різновидів політичної комунікації виступає політичний анекдот. Він належить до однієї з найдавніших форм побутового дискурсу, в основу якого покладено створення комічних ефектів, оскільки його ключовою метою виступає висміювання політичних суб'єктів та об'єктів. Анекдоти можуть бути спрямовані на досягнення різних цілей: оскільки вони є своєрідним видом антиреклами, то здатні створювати негативні образи політиків, внаслідок чого поступово втрачається повага й авторитет; виступають в якості своєрідної ознаки популярності політичних діячів, а також сприйняття їх з боку громадськості як «своїх».

З давньогрецької «anekdotos» перекладається як «ненадрукований», тобто є короткою усною формою відповіді про гумористичні події та повчальним і дотепним фіналом. Традиційно анекдоти належать до сучасних фольклорних форм, основними критеріями яких є прикладний характер, анонімність, комічність та синтетичність [28].

Політичним анекдотом є лаконічне гумористичне оповідання щодо конкретних політичних ситуацій, рис або поведінки лідера чи представників певних груп. Політичні анекдоти виступають в якості важливого інструмента політичної боротьби, що активно використовуються у межах політичного піару. Основним завданням таких анекдотів є дискретаційний вплив на противника, формування симпатій до прихильників, зокрема до лідерів політичних сил. Як правило, конструювання та поширення політичних анекдотів здійснюється умисно, що спрямовано на досягнення чітко визначених політичних цілей.

Комунікація між адресантом та адресатом у межах політичного анекдоту має індивідуалізований характер. Процес поширення анекдотів здійснюється неофіційно в умовах позитивного емоційного сприйняття суб'єктами комунікації одне одного. Навіть у випадку здійснення розповіді такого анекдоту керівником своєму підлеглому або навпаки, досягається зниження та інтимізація соціальних бар'єрів. Завдяки гумору і сміху створюється так званий «карнавальний настрій», коли суб'єкти комунікації знижують рівень соціальних бар'єрів, усувають різні табу та вету, досягаючи гармонізації міжособистісних відносин [25].

У межах комунікативної теорії політичний анекдот розглядається в якості циркулюючої форми спілкування, що надає можливість людині, що перебуває у неоднозначному становищі, об'єднуватися та створювати інтелектуальну інтерпретацію, активізуючи власний розумовий потенціал для зняття психологічного напруження. При цьому, у рамках критичного аналізу політичного дискурсу анекдоти є формою міжсуб'єктної інтеракції, що функціонує за межами офіційної сфери, коли законодавство і влада майже не мають домінуючої переваги [71, с. 46].

У межах політичного анекдоту інтеракція реалізується у відповідності до демократичної сфери, в основу якої покладено спонукання співрозмовника до сміху. Демократична схематична побудова анекдоту передбачає існування впливового адресанта, який має змогу використовувати різноманітний арсенал лінгвостилістичних засобів, представлених у форматі відносно лаконічного послання для досягнення гумористичного впливу на адресатів. При цьому, для

адресатів є притаманним великий обсяг індивідуальних когнітивних просторових характеристик, що забезпечує його сильну позицію, за допомогою яких здійснюється вплив на інтелектуальну діяльність та сприйняття адресата.

Зазначені аспекти прихованої маніпуляції свідомістю адресата можливо реалізувати саме за допомогою політичного анекдоту, що забезпечується через віддзеркалювання його поглядів, думок та бажань. Мова йде про приховане домінування адресанта та контроль ментальної діяльності адресата. Варто зауважити, що встановлення такого контролю не може мати тотальний характер, оскільки людина отримує відомості з різноманітних джерел, внаслідок чого може робити власні висновки, залишаючи поза увагою інтенцію впливового адресанта. Забезпечення контролю над розумовою діяльністю є можливим виключно у випадку неможливості пошуку нових думок та інформаційних джерел, що прослідковується в умовах тоталітарного та автократичного суспільства [24, с. 33].

Особливістю політичного анекдоту є їх тимчасовий характеру, оскільки їх актуалізація здійснюється виключно у межах конкретного політичного дискурсу, враховуючи певний історичний період. Можна стверджувати, що політичний анекдот виступає в якості адекватної форми психотерапії, що сприяє не лише збереженню здорового глузду в обстановці владних дій та тотального примусу. Він є ефективним методом дистанціювання від нав'язуваних правил існування та спрямовується на висміювання державного устрою, окремих політиків, відношення влади до народу і навпаки, політичного стану в країні. Інколи політичні відносини не залежать від історичного періоду, оскільки спрямовані на критику владних структур: існує можливість змінювати імена політиків, зберігаючи актуальність політичного анекдоту в будь-яких умовах [2, с. 20].

Політичний анекдот є специфічною формою відображення абсурдного характеру реальності, демонструючи існуючий підтекст офіційного політичного дискурсу, який не розкривається навіть в опозиційних засобах масової інформації. Неконтрольований та неофіційний характер політичного анекдоту дозволяє стверджувати про створення текстів, що характеризуються адекватними

референціями, а медіа тексти забезпечують формування віртуальної реакції, створюючи відповідний образ навколишньої дійсності, якого потребують політичні сили. Така специфіка політичних анекдотів обґрунтовує високі показники довіри до представлених у них відомостей, навіть у випадку їх викривлення. Тому використання політичних анекдотів у рекламній діяльності може набувати більшої ваги порівняно з інформацією у засобах масової інформації [28].

У науковій літературі пропонується здійснювати поділ політичних анекдотів за функціональним критерієм, в основу якого покладено мету політичних анекдотів, незалежно від їх тематики. Зазначена типологія є релевантною для різноманітних груп політичних анекдотів, не акцентуючи уваги на національних чи історичних особливостях. Уцьому зв'язку прийнято виділяти наступні види політичних анекдотів: іміджевий, інформативний, казуальний та ситуативний.

Основним завданням **іміджевих** політичних анекдотів виступає формування негативного чи позитивного образу конкретного політика. Такий різновид політичних анекдотів активно використовують у передвиборчій кампанії, оскільки в них містяться суб'єктивні категорії оцінювання політиків як позитивного, так і негативного характеру. Як правило, іміджеві політичні анекдоти використовуються у межах реалізації «чорних» політтехнологій, що має на меті створення негативного образу політичних опонентів, а також висміювання їх різноманітних характеристик. Наприклад:

Donald Trump, Joe Biden, and Hillary Clinton are in a boat, and the boat sinks. Who is saved?

The United States of America. [68].

Не зважаючи на те, що політичні анекдоти спрямовані на висміювання конкретних рис політиків, створення іміджевих анекдотів, незалежно від їх спрямування, свідчить про наявність високих рейтингів політичних акторів. Рівень зацікавленості в особистості політика прийнято вимірювати індексами

використання його образу в політичних анекдотах: непопулярних політиків, як правило, не обговорюють.

Основою іміджевих анекдотів виступає актуалізація певних рис політичного актора, що виступають в якості визначальних для його іміджу (як позитивного, так і негативного). Ключовим елементом створення комічних ефектів є невідповідність актуалізованих характеристик реальному політичному образу або відсутність взаємоузгодженості між цими рисами та вимогами до образу реального політика. При цьому мова йде про здійснення порівняння реальних політичних ситуацій або політиків з ідеалізованими уявленнями суспільства про них. У цьому зв'язку предметом насміювання виступає існування невідповідності між ідеалізованим і реальним образами [28].

В основу **інформативних** політичних анекдотів покладено актуальні та оперативні відомості щодо політичних подій в країні. Такі різновиди анекдотів ґрунтуються на відображенні абсурдного характеру подій, у зв'язку із чим в їх основу покладено ситуації, що суперечать правилам логіки. Наприклад:

The economy in the UK is getting so dire that the elderly aren't getting to enjoy their retirement. [67].

The BBC interviewed 73 year old Charles from Windsor: «despite having a generous government pension, I've had to start working today». [87].

Іноді інформативні анекдоти пародіюють новини з телевізійних каналів. Актуальність зазначеного різновиду політичних анекдотів одночасно розглядається в якості їх недоліків, оскільки через певний час їх зміст може бути незрозумілим для широкого загалу, внаслідок чого втрачається гумористичний ефект.

За своїми стилістичними та структурними особливостями інформативні анекдоти є подібними до новинних повідомлень, а їх гумор розкривається через призму абсурдного характеру політичних подій, про які йде мова [37, с. 2].

Каузальні політичні анекдоти спрямовані на інтерпретацію політичної обстановки та містять відображення причинно-наслідкового зв'язку між діями політиків та їх наслідками. Порівняно з інформативними анекдотами, вони

спрямовані не на представлення оцінки подій та фактів, а виключно на пошук взаємозв'язку, результатів конкретних дій та наслідків існуючої обстановки. Саме в політичних каузальних анекдотах відображено логічну побудову міркувань, що дозволяє відстежувати окремі елементи аргументативного дискурсу, якими є дедукція, індукція та аналогія. Наприклад:

Vladimir Putin consulted with a fortune teller. He asked:

"How long will I live?"

The psychic replied:

"I cannot tell that but I do know you will die on a Ukrainian holiday."

"Which holiday?" Putin asked.

"Whichever day you die will be a Ukrainian holiday." [78].

Особливістю каузальних політичних анекдотів виступає відображення реальної політичної обстановки та моделювання аналогічних ситуацій або її наслідків, що фактично доводяться до абсурду. Зображення умовних ситуацій, що є дуже подібними до реальних, проте характеризуються принциповою абсурдністю і нереальністю, змушує реципієнтів до пошуку таких факторів у реальності: описані дії політиків та реальні факти починають сприйматися в якості абсурдних [28].

Для **ситуативних** політичних анекдотів є притаманним існування суперечливостей у відображенні реальної дійсності. Функціонування таких анекдотів має місце не лише у політичному дискурсі, оскільки вони забезпечують відображення абсурдності навколишнього світу в цілому. При цьому у політиці вони сприяють репрезентації лише конкретного фрагмента такої реальності. Наприклад:

Politics is the most accurate word in the English language. Poly = many. Ticks = blood sucking parasites. [59].

Навколишня реальність, відображена у ситуативних анекдотах, надає можливість для висміювання певних політиків або явищ. Основною метою ситуативних політичних анекдотів є привернення уваги до абсурдності реальної

дійсності, оскільки в тексті таких анекдотів ситуації та факти абсурдного характеру сприймаються в якості норми [41, с. 37].

Зазначимо, що для політичного анекдоту є притаманним використання специфічних функцій. До них належать наступні:

- інформаційно-пізнавальна, коли анекдот виступає в якості додатку до офіційно оприлюдненої інформації, заповнюючи інформаційний вакуум у засобах масової інформації;
- афіліативно-інтегративна, що передбачає обмін анекдотами людей, які мають спільні інтереси, політичні пріоритети та уподобання, внаслідок чого формується певна інформаційна спільність;
- розважально-ігрова, яка реалізується за допомогою гри слів та легковажності анекдоту;
- проєкційно-компенсаторна, коли анекдот набуває характеристик, близьких для оповідача рис, симпатій та антипатій;
- роль соціального контролю, в межах якої політичний анекдот виступає в якості складового елемента громадської думки та елементом прихованого механізму забезпечення неформального контролю мас над представниками еліт;
- тактична функція, що полягає у поширенні анекдотів з метою здійснення негативного впливу на імідж та репутацію опонентів, тобто використовується в якості засобу боротьби між конкурентами [25].

Оскільки досліджувана категорія анекдотів функціонує в межах політичного дискурсу, для них є притаманним використання різноманітних засобів неформальної комунікації, що зумовлює існування певного рівня суб'єктивності та інтимності. Будь-який індивід, який виступає у ролі слухача чи читача, сприймає якого в якості персонально адресованого. Завдяки індивідуалізованому характеру існує можливість використання політичного анекдоту у процесі досягнення маніпулятивних цілей. Як зазначено у науковій літературі, існує потреба у наближенні політичних контекстів до актуального

рівня індивідуального світосприйняття, що здійснюється через призму відповідної актуальної побудови. Це дозволяє людині сприймати політичний дискурс не у ролі віртуальних паралелей, а зрозумілого для неї природного елемента власного існування в суспільстві та світі в цілому [15, с. 98].

Індивідуалізованість та побутовий характер політичних анекдотів надає можливість охопити у процесі маніпулятивного впливу велику за обсягом аудиторію, що не здатна сприймати інформацію, представлену через призму формалізованих комунікативних засобів. Неофіційність політичних анекдотів, їх ідеологічний протестний контекст свідчить про використання зазначеного різновиду текстів у процесі політичної комунікації, що забезпечує вплив на свідомість.

Іміджеві особливості, відображені в політичних анекдотах, здійснюють значний вплив на сприйняття політичних доктрин і політиків, у зв'язку із чим політтехнологи активно використовують зазначену форму комунікації з метою впливу на свідомість та вибір потенційних виборців [1, с. 30].

Отже, для сучасного політичного дискурсу є притаманною репрезентація за допомогою формальних та неформальних комунікативних форм. До останньої категорії належать саме політичні анекдоти, розмежування яких здійснюється на основі цільових настанов. У цьому зв'язку нами виокремлено інформативні, іміджеві, ситуативні та казуальні типи політичних анекдотів.

За допомогою політичних анекдотів існує можливість здійснення пропагандистського та агітаційного впливу, що зумовлено специфікою їх функціонування.

1.3. Маніпуляція як форма мовного впливу в контексті політичного анекдоту

На сьогоднішній день політичні тексти виступають в якості одного із багатопланових, ідейно-естетичних явищ, а відтак мова йде про можливість їх віднесення до об'єкта аналізу різноманітних філологічних наук та дисциплін, досліджуючи даний феномен через призму різних точок зору. У цьому зв'язку на

сьогоднішній день проблематика дослідження маніпулятивного впливу політичних анекдотів, аналіз їх специфічних ознак, на основі яких вони формуються та сприймаються як цілісне явище, не мають єдиного загальноприйнятого опису [19].

Політичний анекдот не варто сприймати в якості лише лінійної послідовності знаків та виключно вербальних елементів. Ключове значення в даному випадку відіграє не лише рівень їх взаємозв'язку, але й цілісність на змістовному та комунікативному рівнях. Відтак, прийнято виокремлювати три ключові елемента політичного анекдоту: синтаксичний (відношення між одними знаками та іншими); семантичний (відношення між знаками та значеннями); прагматичний (відношення між знаком та загальним змістом) [55, с. 56–57].

Загальновизнаним у науковій літературі вважається той факт, що створення політичного анекдоту пов'язане із потребою в інформуванні, агітації, спонуканні до дій, переконанні потенційних виборців. Для досягнення зазначеної мети автори політичних анекдотів використовують цілу низку різноманітних мовних інструментів, серед яких:

- 1) специфічна лексика, як то ударні слова (*now, here, finally, today*); дієслова, що надають тексту динаміку і спонукають до негайної дії (*come, look, think, ask, send, etc*); емоційні слова – прикметники і фрази з привабливим описом фактів (*wonderful, impressive, unforgettable, elite, fabulous, outstanding, etc.*); емоційно навантажені слова та словосполучення (*honest, transparent, trustworthy, etc.*);
- 2) алітерація, що виникає з повторення приємних для слуху звуків (*If con is the opposite of pro, then is Congress the opposite of progress?* [70]), розмовні вирази, короткі тексти з відомими виразами і скороченнями, що не вимагають у читача зусиль для їх розуміння (*How much space will Brexit free up in the European Union? 1 GB* [69]);
- 3) синтаксичні неточності, зловживання розділовими знаками (особливо знаком оклику). Наприклад: *A man yells in the street: "Nicholas is a moron!". He is taken away by the police on charges of lese majeste (insulting*

the monarch). He tells the policemen "Please let me go, I meant another Nicholas!". The police chief replies: "Do not lie. If you said 'moron', you certainly meant the Czar!"; [61].

- 4) фрази з одного слова, пропущені прийменники та сполучники; повторення одного слова на початку кожного абзацу, неодноразове згадування назви політичної партії або політика, застосування ехо-фрази [46, с. 309–310]. Наприклад:

The geography of a woman as she ages:

Between 18 and 22, a woman is like Africa .

Half discovered, half wild, fertile and naturally Beautiful!

Between 23 and 30, a woman is like Europe.

Well developed and open to trade, especially for someone of real value.

Between 31 and 35, a woman is like Spain.

Very hot, relaxed and convinced of her own beauty.

Between 36 and 40, a woman is like Greece.

Gently aging but still a warm and desirable place to visit.

Between 41 and 50, a woman is like Great Britain.

With a glorious and all conquering past.

Between 51 and 60, a woman is like Israel.

Has been through war, doesn't make the same mistakes twice, and takes care of business.

Between 61 and 70, a woman is like Canada.

Self-preserving, but open to meeting new people.

After 70, she becomes Tibet.

Wildly beautiful, with a mysterious past and the wisdom of the ages. An adventurous spirit and a thirst for spiritual knowledge.

THE GEOGRAPHY OF A MAN

Between 1 and 100, a man is like North Korea and Russia:

Ruled by a pair of nuts. [75].

Достатньо поширеним явищем при створенні політичних анекдотів виступає використання елементів мовленнєвої гри, оскільки саме за їх допомогою можливо краще засвоїти інформацію. Ігрові елементи можуть проявлятися у наступних формах: словесна гра, використання гри як ключового композиційного елемента, використання ігрових засобів введення думки аудиторії, оптимізація способів викладення [3, с. 64]. Нариклад:

I'm going to go on a Brexit diet. The pounds will drop fast. [69].

Основною метою ігрових форм виступає комплексна активізація пізнавальних властивостей аудиторії: логіко-розумових, творчих, слухових, зорових, фокусування уваги, а також підвищення ефективності сприйняття та запам'ятовування. Окрім цього, у процесі гри має місце розвиток і символічних функцій мислення, тобто можливості замінювати одні об'єкти на інші, які є подібними за своєю формою. При створенні політичного анекдоту необхідно приймати до уваги той факт, що специфіка запропонованої гри повинна співвідноситися та взаємоузгоджуватися із розумовими, мисленнєвими та мовленнєвими характеристиками цільової аудиторії [55, с. 57].

Одним з найефективніших засобів мовленнєвої гри є каламбури, які базуються на використанні омонімів, паронімів або багатозначних слів для створення комічного ефекту. Завдяки своїй гнучкості та легкій впізнаваності, каламбури дозволяють авторам анекдотів досягати максимального впливу на аудиторію при мінімумі тексту [7, с. 12–13]:

Why can't Trump go to White house anymore? It's FOR BIDEN. [68].

Особливої значимості у цьому зв'язку набуває наявність у політичному анекдоті іконічних знаків. Те, що лінгвістичні знаки у політичних текстах доповнені зображеннями, свідчить про наявність високих показників багатоплановості змістовних та сенсових характеристик, процес інтерпретації якого потребує звернення уваги на історичні та культурні аспекти представленої інформації. Наприклад:

Рис. 1 Artists take on political pride, information indigestion, and more [85]

Зображення і малюнки політичних текстів забезпечують реалізацію функції не лише яскравого ілюстративного матеріалу, але й пояснення, оскільки включає в себе той зміст, який неможливо висловити вербальними методами. Отже, за допомогою взаємодії тексту та зображення формується додатковий смисловий зміст на металінгвістичному рівні [46].

У політичному анекдоті спостерігається актуалізація використання жаргону, в тому числі й молодіжного сленгу. Це обґрунтовано потребою у налагодженні спілкування між політиками та цільовою аудиторією [13, с. 70].

Наприклад:

Zelensky calls Putin

Zelensky: Hey Volodya, wanna hear a joke?

Putin: Sure

Zelensky: Ukraine

Putin: I don't get it.

Zelensky: You will never get it [89].

Однією із ключових вимог, які висуваються до політичних анекдотів, є спрямування на мовні та культурні компетентності аудиторії, що пов'язано із

необхідністю усунення комунікативних недоліків у політичному дискурсі. Відтак, в політичних анекдотах перевага надається розмовному типу спілкування, який часто характеризується наявністю орфографічних, пунктуаційних, лексичних та граматичних помилок [13, с. 71]. Наприклад:

After numerous rounds of, "We don't know if Osama is still alive," Osama himself decided to send Ted Kennedy a letter in his own handwriting to let him know he was still in the game. Kennedy opened the letter which appeared to contain a single line of coded message, 370HSSV-0773H. Kennedy was baffled, so he e-mailed it to John Kerry. Kerry and his aides had no clue either, so they sent it to the FBI. Noone could solve it at the FBI, so it went to the CIA, then to the NSA. With no clue as to its meaning, the FBI finally asked Marine Corps Intelligence for help. Within a few seconds the Marine Corps cabled back with this reply, "Tell Kennedy he's holding the message upside down. [84].

У політичному дискурсі є поширеним використання стилістичних фігур, під якими розуміються мовленнєві обороти, синтаксичну побудову, що використовуються з метою підвищення виразності висловлювань. Найбільш поширеними мовленнєвими оборотами, які використовуються в рекламних оголошеннях, виступають наступні: анафори, антитези, інверсії, риторичні запитання, замовчування, еліпсиси, епіфори, сегментовані конструкції та парцеляція [33, с. 318].

Найбільш поширеним прийомом виступає антитеза, тобто протиставлення, метою якої є створення яскравих образів. За допомогою протиставлення існує можливість акцентування уваги на перевагах об'єкта політичної діяльності, а також виділення його позитивних якостей. Наприклад:

A lady who was known as Churchill's main rival in parliament was giving a speech. Churchill, with his usual enthusiasm for his rival, dozed off while the lady was speaking. She stopped her speech and awoke Sir Winston by yelling, "Mr. Churchill, must you sleep while I talk?" Churchill sleepily replied, "No, ma'am. I do so purely by choice." [88].

Також прийнято використовувати прийоми лексичного повтору. Найчастіше вони мають місце на початку текстів (анафора), а найменше зустрічаються в кінці (епіфора). У політичному анекдоті найчастіше повторюється назва політичної партії або імені конкретного політичного актора, що дозволяє їх запам'ятати. Наприклад:

Carol Moseley Braun: «I am the clearest alternative to George Bush. I don't look like him. I don't talk like him. I don't think like him. And I don't act like him» [83].

Широко розповсюджені в політичних анекдотах парцельовані та сегментовані конструкції. Парцеляція – це спосіб мовленнєвого оформлення синтаксичної структури кількома комунікативними одиницями (фразами). Тобто відбувається розподіл простого чи складного речення на більш короткі самостійні відрізки. Цей стилістичний прийом посилює смислові й експресивні відтінки значень, підвищує якість сприйняття фрази [55, с. 58]. Наприклад:

I don't approve of political jokes... I've seen too many of them get elected. [76].

Ще одним актуальним прийомом у політичних анекдотах є його сегментація, тобто акцентування уваги на синтаксичних та інтонаційних сегментах тексту. Як правило, сегменти розміщуються на початку тексту або конкретного речення, вираженого у вигляді іменника в називному відмінку, називаючи чітко об'єкт, який у другій частині тексту або речення представляється у формі займенника. Використання подібної конструкції прийнято пов'язувати із смисловими та експресивними акцентами ключової ідеї такого повідомлення. [21, с. 28–29]. Наприклад:

Dinner With Boris

Boris Johnson takes the cabinet out for dinner.

The waiter comes along and asks her what he will be eating tonight.

«I'll have the steak,» Boris says.

The waiter then asks, «What about the vegetables?»

Boris replies, «Oh, they'll have the same as me» [81].

Важливе значення має така стилістична фігура як риторичне питання, на яке не передбачено надання відповіді. Їх використовують у політичному дискурсі

для ствердження, підвищення рівня емоційності та привернення уваги [33].

Наприклад:

Why do Americans choose from just two people to run for president and 50 for Miss America? [77].

У зв'язку із вищевикладеним можливо зробити висновок, що ключовим елементом для будь-якого політичного анекдоту виступає текст, який оформлюється у формі певного повідомлення із урахуванням основних завдань і кінцевої мети. Політичні анекдоти є одним із засобів поширення інформації, налагодження взаємодії між адресантом та цільовою аудиторією. У процесі створення політичного анекдоту ключовим питанням є врахування мовленнєвого та композиційного аспектів побудови висловлювань, що впливають на забезпечення його цілісності, єдності та розуміння, а також досягнення кінцевої мети маніпулятивного впливу.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ МАНІПУЛЯТИВНИХ ЗАСОБІВ У ПОЛІТИЧНИХ АНЕКДОТАХ

2.1. Способи та методи перекладу маніпулятивних стратегій в політичному дискурсі через призму анекдотів

Політичне мовлення як і політична система перебуває під впливом постійних змін, оскільки виступає в якості живого організму, внаслідок чого як становище мови, так і політичних систем, набуває змінного характеру. Для процесу перекладу політичних текстів є притаманними складність та високі показники відповідальності. У текстах політичного спрямування передбачено існування більшого обсягу прихованої інформації, аніж може здаватися на перший погляд. З метою уникнення помилок при перекладі текстів політичної тематики, перекладач зобов'язаний володіти ґрунтовними знаннями не лише у політичних особливостях та лінгвістичних проявах, але й в історичних та культурних характеристиках конкретної країни, усвідомлювати поточну ситуацію та позиції політичних партій і лідерів [80, с. 51].

У процесі перекладу перекладачем здійснюються пошуки значимих компонентів політичних текстів і забезпечується максимальний рівень точної та зрозумілої передачі цільовій аудиторії. Як зауважує І. Бик, переклад виступає в якості між дискурсивної діяльності, в межах якої забезпечується постійна взаємодія двох культур. При цьому, роль перекладача полягає у безперервному оперуванні різноманітними культурними і мовленнєвими категоріями, в яких відображено відмінні підходи до представлення світоглядних уявлень [6, с. 87].

Вивчення особливостей перекладу будь-якого тексту ґрунтується на основних особливостях мовної культури, типі та механізмі соціального кодування рідної та іноземної мов у контексті міжкультурної комунікації. Такий підхід найкращим чином допомагає вирішувати практичні завдання, пов'язані з особливостями перекладу. Не лише обізнаність в окремих темах, що висвітлено у конкретних текстах і публікаціях, але й особисті якості перекладача, який не

тільки володіє як мінімум двома мовами, але й здатний реконструювати культурний контекст оригінального тексту, грають істотну роль в розумінні тексту представниками іншої нації. Особа, яка здійснює переклад тексту, повинна відчувати культурні особливості, лексичні та семантичні особливості перекладеного тексту, тому що мова – це не ізольований предмет. Це частина культури, в той час як переклад – це не тільки заміна мови, але й функціональна заміна культурних елементів [8].

Ключовим аспектом у діяльності перекладача визнається усвідомлення ним загальної сутності оригінального тексту, за результатами чого забезпечується формування цілісного образу – створення текстового концепту як ментальної репрезентації, що пертворюється у процесі інтеграції текстової інформації у цілісну картину. Зазначений концепт виступає в якості концептуальної основи образу цільового тексту, що сприяє поєднанню істотних характеристик текстових концептів оригіналів, які інтегруються до національної картини світу потенційного читача [27, с. 68].

У тлумачному перекладознавчому словнику транскрипція (практична або перекладацька транскрипція) визначається як перекладацький прийом, заснований на фонетичному принципі передачі літерами іншого алфавіту «звуків іншомовного найменування» [43, с. 79]. Таблиці правил регулярної практичної передачі іншомовних власних імен для двадцяти шести європейських мов, в тому числі і для англійської мови, можна знайти у працях Д. І. Єрмоловича [43, с. 79].

Транскрипція і транслітерація відносяться до транскодування як способу перекладу, коли звукова та/або графічна форма слова англійської мови передається засобами абетки української мови перекладу. У цьому аспекті розрізняють чотири види транскодування [22, с. 131]:

- 1) транскрибування (коли літерами української мови перекладу передається звукова форма слова англійської мови);
- 2) транслітерування (слово англійської мови передається за літерами);
- 3) змішане транскодування (транскрибування з елементами транслітерування);

- 4) 4) адаптивне транскодування (коли форма слова англійською мовою дещо адаптується до фонетичної та/або граматичної структури української мови [30]).

Також слід додати, що завдяки інтенсивній міжнародній комунікації фонетична форма англомовних власних назв стає більш пізнаваною і престижною, що пояснює переважне використання транскрипції. З огляду на домінування транскрипції в відтворенні сучасних власних назв (наприклад, назви фірм, великих підприємств) і традиційну передачу більш ранніх і відомих позначень, перекладачеві слід зберігати однаковість передачі власної назви та терміну протягом усього тексту. Використання різних варіантів на різних сторінках одного й того ж тексту свідчить про відсутність загального редагування та ускладнює розуміння тексту, тому під час вибору відповідника слід спиратися на авторитетні редаговані довідкові видання.

Окрім вже вищезгаданого транскодування та його видів, до перекладацьких прийомів, що застосовуються при перекладі англомовних політичних анекдотів можемо також віднести:

- 1) еквівалентний переклад (переклад за допомогою лексичного еквівалента);
- 2) калькування (передача комбінаторного складу слова, коли складові частини слова (морфеми) чи фрази (лексеми) перекладаються відповідними елементами мови перекладу);
- 3) описовий переклад (використовується як спосіб передачі безеквівалентної лексики) [26, с. 129].

До лексичних трансформацій, які використовуються під час перекладу англомовних політичних анекдотів також належать: 1) конкретизація, 2) генералізація. Конкретизацією називають процес, під час якого одиниця ширшого змісту передається в мові перекладу одиницею конкретного змісту. Тобто під час перекладу українською мовою перекладач повинен виконати заміну слова чи словосполучення, що мають більш широкий спектр значень, еквівалентом, який конкретизує значення. Генералізація – процес, протилежний

конкретизації. Це лексичний прийом, під час якого слова з вузьким значенням замінюються на слова з більш широким значенням [74, с. 85].

Проблему для перекладача і для реципієнта тексту перекладу іноді складають варіанти однієї і тієї ж іншомовної назви, які з'явилися завдяки різним способам її передачі. У тлумачному перекладознавчому словнику транскрипція (практична або перекладацька транскрипція) визначається як перекладацький прийом, заснований на фонетичному принципі передачі літерами іншого алфавіту «звуків іншомовного найменування» [43, с. 79].

Концепція суміжності в даному випадку розуміється в широкому сенсі і включає в себе локально-просторові та причинно-наслідкові відносини. Якщо метафора внаслідок інтеракції двох елементів продукує в контекстному оточенні нове значення, метонімія лише «прибирає» непотрібні, надлишкові елементи цілого. На рівні діячності і метафора, і метонімія оперують як вихідний фактор семантичних змін у вокабулярі мови.

Неологізми як лексичні новоутворення характерні для певної сфери діяльності людини можуть перекладатися за допомогою таких видів перекладу, як безпосередньо прямий, або буквальный переклад, або описовий. Якщо у мові-реципієнті немає прямого еквівалента для передачі значення того чи іншого явища, слід вдаватися до описового перекладу, або ж передати власне фонетичну чи орфографічну форму тієї чи іншої лексичної одиниці. Таким чином, при перекладі неологізмів доцільно використовувати такі способи перекладу, як транскрипція, транслітерація, калькування, або ж описовий переклад. Транскрипційний метод базується на принципі передачі українськими буквами звуків німецького варіанту певної лексичної одиниці [23, с. 60].

Отже, при перекладі слід виявити, якою метою послуговується автор, визначити концептуальні цілі щодо впливу на споживача та дібрати відповідник з огляду на культурно-національні особливості реципієнта. Серед можливих способів перекладу лексичних новоутворень слід виділити транскрипцію, транслітерацію, калькування, описовий переклад, та пошук відповідника

(застосовується найчастіше при перекладі неологізмів-комполітів, які є досить поширеними з огляду на традиції німецького словотвору).

Неминучими будуть також і втрати, які з'являються при перекладі у тому разі, якщо необхідно передати особливості культурно-історичних асоціацій, реалій й інших тонкощів художнього викладу [18, с. 183].

У кожній мові існує безліч синонімічних рядів слів, включаючи українську та англійську мови. Однак, схожі за інваріантним значенням синонімічні ряди в кожній мові відрізняються кількістю компонентів, що входять до них, і своєрідністю їх вживання. Тому перекладачеві часто буває досить складно підібрати еквіваленти синонімічним словам і виконати адекватний переклад. Зокрема, труднощі виникають у процесі перекладу однорідних синонімів, оскільки перерахування відповідних слів у мові перекладу може звучати неприродно, отже переклад не може вважатися еквівалентним.

Для теорії перекладу однорідні синонімічні слова становлять особливий інтерес. Щоб правильно передати зміст вихідного тексту, що містить синоніми, перекладачеві необхідно підібрати еквівалентний синонім у мові перекладу, а для цього необхідно знати весь синонімічний ряд, до якого входить це слово. У кожному синонімічному ряду є так звана домінанта, тобто слово, яке несе основне, узагальнююче значення синонімічного ряду, слова в ряді можуть відрізнятися частотністю вживання, емоційним, стилістичним забарвленням та деякими іншими ознаками [54, с. 250–251].

Подібність синонімів в одному або декількох лексичних значеннях може виявитися частковою або повною. Отже, можна говорити про існування повних та відносних синонімів. Повних синонімів досить багато, але, маючи тотожне денотативне значення, вони мають відмінність у сфері застосування. Будь-яке слово є і повним, і відносним синонімом залежно від того, з яким словом відповідного синонімічного ряду воно порівнюється [9, с. 8].

Синоніми у мовленні можуть виконувати різні функції. Одна з функцій – уточнення, коли той, хто говорить, має намір розкрити відмінності в характерних ознаках, предметах або явищах дійсності, виражених синонімами. Один синонім

уточнює значення іншого, при цьому обидва вони є частково еквівалентними (наприклад, «*humiliation*» можливо перекласти як «гноблення», «приниження»; «*disgusting*» можна перекласти як «огидний» або «неприємний»). При цьому, у процесі перекладу використовується саме те слово, яке є більш доцільним у конкретному контексті. Такі синоніми частіше розташовуються в одному реченні, поруч і є однорідними членами [53, с. 16].

З метою передачі відтінків значень синонімічних слів, перекладачам доводиться перетворювати речення, розкривати особливості значення одних слів за допомогою інших, замінювати члени речення, тобто вдаватися до використання різноманітних трансформацій. Вибір трансформації тієї чи іншої синоніма українською мовою як еквівалентного синоніму мовою оригіналу залежить від сполучуваності слів, від сфери вживання, частотності вживання, регістру (стилю спілкування) та інших [33]. В якості прикладу можливо привести наступний анекдот:

Did you hear about Monica Lewinsky becoming a Republican? The Democrats left a bad taste in her mouth [73].

Ви чули про те, що Моніка Левінські стала республіканкою? Демократи залишили неприємний присмак у її роті.

В даному випадку можливо використати саме словосполучення «*bad taste*» (неприємний присмак), оскільки, наприклад, використання слова «несмак» не достатньо передає іронічне забарвлення тих подій, про які йдеться в цьому політичному анекдоті.

Специфіка мовленнєвих елементів політичної системи полягає у тому, що вона складається із взаємопов'язаних між собою текстів, використовуючи певну термінологію. Це потребує акцентування уваги на забезпеченні узгодженості із термінологічною основою текстів політичної тематики, переклад яких здійснюється. У контексті перекладу політичних анекдотів варто зауважити, що перекладачу необхідно використовувати існуючу термінологію, оскільки вона виступає в якості своєрідного відображення коду політичної комунікації та інструментом для досягнення узгодженості між текстами оригіналу та перекладу.

У випадках, коли перекладач зустрічається із новим поняттям, існує потреба в пошуку прийняттого еквівалента мовою перекладу, приймаючи за основу культурні, політичні та лінгвістичні аспекти. Отже, основною проблемою перекладача є досягнення еквівалентності мовою перекладу, що досягається з урахуванням типу тексту [18, с. 145].

З точки зору Ю. Найди, переклад будь-якого тексту, в тому числі й політичних анекдотів, має на меті орання найбільш подібного природного еквівалента мовою перекладу, враховуючи зміст та стиль оригінальних текстів. Утворення найближчого природного еквівалента забезпечується шляхом динамічної еквівалентності, що дозволяє враховувати достатньо широкий спектр контекстних смислів та значень, якими характеризується оригінальний текст, та які можуть піддаватися трансформаціям у процесі перекладу. У протиставленні до динамічної еквівалентності перебуває формальна, сутність якої полягає у здійсненні процеси, спеціально спрямованого на збереження риторичного чи лінгвістичного ефекту. Використання таких форм еквівалентності достатньо яскраво простежується у процесі аналізу перекладу текстів політичного спрямування, у тому числі й анекдотів [74, с. 104].

З метою визначення специфіки політичного дискурсу існує потреба у визначенні того, що саме покладено в основу політичного анекдоту. Для політичних анекдотів, так само як і для політичного дискурсу в цілому, є притаманною двозначність, замовчування певних фактів, навмисне спотворення істини, інформативність та фантомність. Значні складнощі у процесі перекладу політичних анекдотів викликають такі складові елементи як ідеостиль, неологізми, історизми, слова-реалії, метафори та алюзії. При обранні перекладацьких стратегій у таких випадках потрібно враховувати наступні особливості:

1) з метою перекладу неологізмів прийнято використовувати спосіб транскодування (транскрипції чи транслітерації), описовий переклад чи калькування. Наприклад:

– *What do you call a lawyer with an IQ of 100?*

- *Your Honor.*
- *What do you call a lawyer with an IQ of 50?*
- *Senator [70].*
- *Як ви називаєте юриста з IQ 100?*
- *Ваша честь.*
- *Як ви називаєте юриста з IQ 50?*
- *Сенатор.*

2) як правило, слова-реалії перекладаються за допомогою описового перекладу, проте є допустимим використання калькування чи транскодування. Наприклад:

We used to have Reagan, Jonny Cash, and Bob Hope. Now we have Obama, no cash, and no hope [70].

Колись у нас були Рейган, Джонні Кеш і Боб Хоуп. Тепер у нас є Обама, без кешу і надії (з англ. «hope»).

3) з метою перекладу алюзій прийнято обирати повні або часткові відповідники; також є допустимим використання прийому генералізації, що в окремих випадках забезпечує більш точне розуміння алюзії [31, с. 15]. Наприклад:

Whats the difference between a politician and a snail? A: One is slimy, a pest, and leaves a trail everywhere and the other is a snail [70].

Яка різниця між політиком і равликом? Один слизький, шкідник і всюди залишає слід, а другий – равлик.

Політичні анекдоти інколи відносять до категорії «тонкого гумору», оскільки його розуміння залежить від історії, традицій та культури носіїв англійської мови, обізнаності в їх ментальних особливостях та звичаях. В основу будь-якого вузькоспеціалізованого гумору, у тому числі й політичного, покладено вищевказані характеристики, внаслідок чого їх можливо розглядати в якості складного за своєю сутністю утворення, в якому ключову роль відіграють індивідуальність та відмінність. Для політичних анекдотів є притаманним використання інтелектуальних гумористичних форм, тобто каламбурів,

парадосків та нонсенсів, в основу яких покладено інконгруентність, що варто приймати до уваги у процесі перекладу. Наприклад:

- *Why can't Meghan Markle go to Starbucks anymore?*
- *Because they don't serve Royal-tea* [61].
- *Чому Меган Маркл не може більше відвідувати Старбакс?*
- *Тому що там не подають Королівський чай.*

У політичних анекдотах має місце достатньо емоційна лексика та характеристика персонажів. Для цього можуть використовувати прийоми «обманутого очікування», що необхідно повноцінно відобразити мовою перекладу для збереження оригінального смислу та впливу. При цьому, перекладач повинен враховувати спільні та відмінні риси між культурою народу, який є носієм мови оригіналу, а також мови перекладу, що робить процес перекладу політичних анекдотів особливо складним і відповідальним завданням.

Наприклад:

- *Dad, I want to be in politics when I grow up.*
- *Are you insane? Have you completely lost your mind? Are you a moron?*
- *Forget it. There seems to be too many requirements* [86].
- *Тату, я хочу займатися політикою, коли виросту.*
- *Ти божжевільний? Ти зовсім з глузду з'їхав? Ти debil?*
- *Забудь. Здається, вимог занадто багато.*

У зв'язку із вищевикладеним можливо зробити висновок, що врахування національних особливостей інших народів, їхніх традицій, ментальності та культурних цінностей є важливим для перекладача, на якого покладено завдання щодо максимально точного відтворення змісту та експресивно-семантичного забарвлення політичного анекдоту. Одним із найпоширеніших способів перекладу англомовних політичних анекдотів є дослівний переклад, проте може мати місце і підбір відповідників, а також прийоми опущення, компенсації, генералізації, конкретизації тощо. Особливу роль відіграє ретельний підбір лексичних, фонетичних та фразеологічних засобів, що забезпечує передачу не

лише семантики жанру мовою оригіналу, але й їх функціональних, стилістичних та експресивних характеристик мовою перекладу.

2.2. Адекватність та еквівалентність при перекладі засобів маніпулятивного впливу в англомовних політичних анекдотах

Процес перекладу передбачає реалізацію трьох основних кроків у напрямку корегування змісту оригінального тексту, якими є: рефлексивна інтерпретація тексту перекладачем; створення перекладеного тексту з новою семіотичною формою; сприйняття новоствореної форми та представленого змісту адресатом. Сутність еквівалентності перекладу полягає у забезпеченні співвідношення між вихідним та кінцевим текстами, в якому ключову роль відіграє мета перекладу. З точки зору В. Карабан, адекватність перекладу тексту досягається у разі збереження хоча б однієї з двох умов: правильність перекладу всіх термінів та словосполучень; зрозумілість викладення перекладача для реципієнта [23, с. 10].

Еквівалентність перекладу забезпечується шляхом відтворення єдності форми та змісту оригінального тексту через мовленнєві засоби іншої мови. Адекватний переклад має враховувати як змістовну, так і прагматичну еквівалентність, не допускаючи при цьому порушення мовленнєвих норм, забезпечуючи точне викладення тексту та відсутність зміни змісту. Оскільки категорія адекватності перекладу має переважно оцінний характер, то мова йде про забезпечення повноцінності перекладу.

Повноцінний переклад має місце у випадку забезпечення передачі співвідношення вихідного тексту та форми через призму відтворення специфіки останньої, чи створення функціональних відповідників таких особливостей. Метою повноцінного перекладу виступає забезпечення рівноваги між цілим текстом та його окремими елементами, визначаючи специфіку змісту та форми тексту мовою перекладу. Варто зауважити, що дослівний переклад окремих елементів не свідчить про повноцінну передачу цілого, оскільки воно є певним системним утворенням, а не звичайною сукупністю таких елементів [50, с. 97].

В якості прикладу використання трансформацій у процесі перекладу, що використовуються з метою досягнення адекватності перекладу, враховуючи політичні особливості, можливо представити наступні:

Monica Lewinsky walks into the dry cleaners. The old man behind the counter is hard of hearing and doesn't understand her request, so he says, «Come again». Monica responds, «No, this time it's mustard» [70].

Моніка Левінські заходить у хімчистку. Старий за прилавком погано чує і не розуміє її прохання, тому каже: «Приходьте ще». Моніка відповідає: «Ні, цього разу це гірчиця».

Головним аспектом при перекладі будь-якого тексту виступає забезпечення змістовної та інформаційної складових тексту. Ключовим завданням перекладача є повна передача оригінального змісту, оскільки фактична спільність тексту в оригіналі та перекладі досить значна. Прийнято розмежовувати потенційно досяжну та перекладацьку еквівалентність.

Так, сутність перекладацької еквівалентності полягає у досягненні максимальної спільності змісту між двома різномовними текстами, що є допустимою через відмінності мов, якими представлено такі тексти. При цьому, перекладацька еквівалентність передбачає існування реальної змістовної близькості тексту мовою оригіналу та перекладу, що досягається у процесі перекладу. Межею перекладацької еквівалентності виступає максимізація лінгвістичного рівня збереження тексту оригіналу в процесі перекладу, проте в кожному конкретному прикладі змістовна наближеність до оригіналу забезпечується шляхом використання різних способів та методів [58, с. 178].

В окремих випадках з метою розуміння змісту жарту перекладач має володіти базовими знаннями у сфері культури, історії, політики, традиції, спорт чи мас-медіа, що є поширеними у країні мови оригіналу, оскільки виключно їх поєднання забезпечить створення комічного ефекту. Зокрема, історичні стереотипи прослідковуються у змісті наступного політичного анекдоту:

- *Why would not the Statue of Liberty work in France?*
- *Because she has only one arm raised [91].*

- Чому Статую Свободи не встановили у Франції?
- Тому що боягузи піднімають дві руки.

У процесі перекладу зазначеного анекдоту не доцільно використовувати дослівний переклад слова «*work*», оскільки порушується вимога щодо адекватності тексту. Найбільш поширеним словниковим відповідником є «*працювати*», що є нелогічним у контексті зазначеного анекдоту. З метою досягнення адекватності перекладу політичного анекдоту, перекладачу необхідно звернутися до історичних аспектів: Статую Свободи було створено паном Ейфелем та подаровано від імені французького уряду США у День незалежності. З цього моменту статуя вважається символом демократії та свободи. Одна рука Статуї свободи піднята, а в ній тримається факел. Внаслідок критики військових дій США в Іраку з боку французького уряду, останніх почали сприймати як похлибих і боязливих людей, а підняття угору обох рук – символом здачі. Отже, при перекладі зазначеного анекдоту словосполучення «*not work*» доцільно перекласти як «*не встановили*», що більше відповідає змісту та забезпечує адекватність перекладу.

Досить часто у політичних анекдотах проявляються стереотипні образи поведінки, зокрема американсько-орієнтовані. У контексті політичних анекдотів висміюється сприйняття американцями власної нації як чогось виняткового і головного. Наприклад:

A worldwide survey was conducted by the UN. The only question asked was: «Would you please give your honest opinion about solutions to the food shortage in the rest of the world?» The survey was a huge failure. In Africa they didn't know what «food» meant. In Eastern Europe they didn't know what «honest» meant. In Western Europe they didn't know what «shortage» meant. In China they didn't know what «opinion» meant. In the Middle East they didn't know what «solution» meant. In South America they didn't know what «please» meant. And in the USA they didn't know what «the rest of the world» meant [76].

Всесвітнє опитування провела ООН. Єдиним запитанням було: «Чи не могли б ви висловити свою чесну думку щодо вирішення проблеми нестачі їжі в

решиті світу?» Опитування виявилось величезним провалом. В Африці не знали, що означає «їжа». У Східній Європі не знали, що означає «чесний». У Західній Європі не знали, що означає «дефіцит». У Китаї не знали, що означає «думка». На Близькому Сході не знали, що означає «рішення». У Південній Америці не знали, що означає «будь ласка». А в США не знали, що означає «решта світу».

У наступному прикладі переклад тексту потребує обізнаності в історичних подіях та культурі американців, зокрема важливості 4-го липня:

- *Does Britain have a 4th of July?*
- *Yes, and a 5th and a 6th too [66].*
- *Чи є у Британії 4 липня?*
- *Так, і 5-е і 6-е теж.*

Варто зауважити, що 4 липня в США відзначається День незалежності від Великобританії, внаслідок чого американці вважають, що ця дата є святковою для усього світу, проте це не відповідає дійсності. Отже, при перекладі потрібно враховувати історичний контекст, повноцінно передаючи саркастичний й характер політичного анекдоту.

Наступний політичний анекдот побудований на основі стереотипного уявлення щодо корумпованості політиків:

*What do you get when you cross a corrupt lawyer with a crooked politician?
Chelsea Clinton [59].*

Що ви отримуєте, коли поєднуєте корумпованого юриста з політиком-шахраєм? Челсі Клінтон.

Представлений вище політичний анекдот побудований на політичних особливостях США, у зв'язку із чим перекладач повинен бути обізнаним у політичній ситуації. При цьому, при перекладі потрібно враховувати зміст тексту оригіналу. Зокрема, слово «*cross*» можливо перекласти як «*хрестик*» або «*схрещувати*», проте з метою більш простого сприйняття тексту логічно використати слово «*поєднати*», що є більш звичним для україномовної аудиторії.

Також для політичних анекдотів є притаманним зневажливе та презирливе ставлення до політиків. Наприклад:

I don't approve of political jokes...I've seen too many of them get elected [40].

Я не схвалюю політичні жарти. Я бачив дуже багато подібних жартів, які перемогли на виборах [5].

Також негативна коннотація проявляється у наступному прикладі:

Don't steal , don't lie and don't cheat . The government hates competition [40].

Не кради, не бреши і не шахраюй. Уряд ненавидить конкурентів.

Наступний приклад можливо віднести до одного з небагатьох випадків, коли простий дослівний переклад дозволяє повноцінно передати його зміст. В даному випадку індійців передано через призму типових стереотипних рис для своєї нації: босоногі, мало їдять, вживають незвичну їжу. На фоні американців такі риси проявляються більш яскраво, а в останньому реченні відображено стандартизоване бачення американцями представників іншого народу:

Mahatma Gandhi often walked barefoot which produced an impressive set of callouses on his feet. He also ate very little, making him rather frail and with his odd diet he often suffered from bad breath. This made him a super calloused fragile mystic hexed with halitosis [70].

Махатма Ганді часто ходив босоніж, що викликало вражаючий набір мозолів на його ногах. Крім того, він дуже мало їв, що робило його досить слабким, і через його дивну дієту він часто страждав від неприємного запаху з рота. Це зробило його супермозолистим тендітним містиком, охопленим неприємним запахом з рота.

Як вже було зазначено вище, кожне слово виступає в ролі окремого елемента загальної лексичної системи. Саме цим обгрунтована специфіка семантичної структурної побудови слів у іноземних мовах. Окрім цього, подібні семантичні елементи у різних мовах можуть набувати відмінного значення, у той числі й мовленнєвій системі. У відповідності до позиції В.Н. Комісарова, «...специфіка перекладу, яка відрізняє його від всіх інших видів мовного посередництва, полягає у тому, що він призначається для повноправної заміни оригіналу і що рецептори перекладу вважають його повністю тотожним вихідному тексту» [49, с. 253].

За рахунок базових знань культури та стереотипів забезпечується відображення стандартної поведінки тієї чи іншої нації, внаслідок чого можливо повноцінно зрозуміти особливості того чи іншого народу. У цьому зв'язку на увагу заслуговує стереотипне сприйняття чорношкірих громадян та поліції в американському суспільстві:

I was walking down the street and I punched of a white guy and then I was arrested for assault. The next day after I got out, I punched a black guy and I was arrested for impersonating a police officer [70].

Я йшов вулицею і вдарив кулаком білого хлопця, а потім мене заарештували за напад. Наступного дня після того, як я вийшов, я вдарив темношкірого хлопця, і мене заарештували за те, що я видавав себе за поліцейського.

Варто зауважити, що персонажем великої кількості американських анекдотів є Білл Клінтон, колишній президент США, що пов'язано із сексуальним скандалом з Монікою Левінскі. Отже, при перекладі наступного анекдоту потрібно враховувати особливості сприйняття особистості Білла Клінтона у свідомості американців, що найбільш яскраво проявляється у порівнянні з папою Римським, який являє собою образ священної особи та без гріховності. Отже, у даному випадку мова йде про чіткість та повноту передачі ефекту протиставлення між чистим та гріховним:

Bill Clinton and the Pope both died on the same day. Due to a minor clerical error, the Pope went to Hell, while Clinton went to Heaven. When the Pope arrived in Hell, everyone realized the mistake. Due to an issue with the union, they couldn't swap the two until the next day, and the Pope had to spend the night in Hell, while Clinton spent the night in Heaven. The next day the paperwork got worked out. On his way up to Heaven, the Pope ran into Clinton. Clinton asked the Pop:

- *«How was your night in Hell?»*
- *«Very educational,» responded the Pope. «I've learned a lot from the experience, but now I'm glad I'm going to Heaven. I've been waiting all my life to meet the Virgin Mary.»*
- *«Ooh, sorry,» said Clinton, «you should have been there yesterday» [79].*

Білл Клінтон і Папа Римський померли в один день. Через незначну церковну помилку Папа потрапив до пекла, а Клінтон – до раю. Коли Папа Римський прибув у Пекло, усі зрозуміли помилку. Через проблему з унією вони не змогли поміняти їх до наступного дня, і Папі довелося провести ніч у пеклі, а Клінтон провів ніч на небесах. Наступного дня документи оформилися. Піднімаючись на Небеса, Папа зіткнувся з Клінтоном. Клінтон запитав Папу:

«Як пройшла ваша ніч у пеклі?»

«Дуже повчально», — відповів Папа. «Я багато чого навчився з цього досвіду, але тепер я радий, що йду на Небо. Я все життя чекав зустрічі з Дівою Марією».

«Ой, вибачте, — сказав Клінтон, — ви мали бути там учора».

У процесі перекладу політичних анекдотів перекладачами використовуються спеціальні стратегії адаптації з метою досягнення адекватності перекладу. Одним із найпростіших способів є використання дослівного перекладу (калькування), що використовується у випадках, коли утворений таким чином відповідник не призводить до порушення норм вживання та сполучуваності слів українською мовою. В якості прикладу можливо привести наступний:

George W. Bush and his VP running mate, Dick Cheney, were talking, when George W. Said:

— *«I hate all the dumb jokes people tell about me». Wise Old Cheney, feeling sorry for his old boss, said sage-like,*

— *«Oh, they are only jokes. There are a lot of stupid people out there. Here, I'll prove it to you».*

Cheney took George W. outside and hailed a taxi driver. «Please take me to 29 Nickel Street to see if I'm home,» said Cheney.

The cab driver, without saying a word, drove them to Nickel Street, and when they finally got out, Cheney looked at George W. and said:

— *«See! That guy was really stupid!»*

— *«No kidding,» replied George W., «There was a pay phone just around the corner. You could have called instead» [61].*

Джордж Буш-старший і його напарник-віцепрезидент Дік Чейні розмовляли, коли Джордж молодший сказав:

— *«Я ненавиджу всі тупі жарти, які люди розповідають про мене».*

Старий мудрий Чейні, пожалівши свого старого боса, сказав по-мудрецькому:

— *«О, це лише жарти. Там багато дурних людей. Ось, я вам це доведу».*

Чейні вивів Джорджа В. на вулицю та зупинив таксиста.

— *«Будь ласка, відвезіть мене на вулицю Нікель, 29, щоб перевірити, чи я вдома», — сказав Чейні.*

Водій таксі, не кажучи ні слова, відвіз їх на Нікель-стріт, і коли вони нарешті вийшли, Чейні подивився на Джорджа В. і сказав:

— *«Бачите! Цей хлопець був справді дурним!»*

— *«Без жартів, — відповів Джордж В., — прямо за рогом був телефон-автомат. Ви могли зателефонувати замість нього».*

Політичні стереотипи достатньо яскраво відображені у наступному політичному анекдоті, що потребує урахування культурологічної основи:

— *How many Frenchmen does it take to screw in a lightbulb?*

— *One, Chirac. He stands still and Europe revolves around him [63].*

— *Скільки французів потрібно, щоб вкрутити лампочку?*

— *Один, Ширак. Він стоїть на місці, а Європа обертається навколо нього.*

У процесі перекладу зазначеного анекдоту варто зауважити, що мова йде про французького політика та колишнього президента Франції Жака Ширака. Його образ уособлює бездіяльність французького уряду у вирішенні питань світового масштабу. У той же час, Франція відіграє вагомий роль на рівні Європи, у зв'язку із чим до її позиції прислухаються інші європейські держави.

Одним із найпоширеніших способів реалізації розв'язки політичного анекдоту виступає репліка, в основу якої покладено каламбур чи мовна гра, що

проходить через текст усього анекдоту. У такому випадку переклад омофону, тобто мовної гри, здійснюється із урахуванням необхідності збереження змісту розв'язки, а, отже, і комунікативного ефекту впливу мовою перекладу. Проте, в деяких анекдотах це неможливо, наприклад:

- *What do you call a basement full o f Liberals?*
- *A whine cellar* [40].
- *Як ви називаєте підвал, повний лібералів?*
- *Винний льох «Скигління»* [40].

В основу представленого вище політичного анекдоту покладено омофони «*wine*» або «*винний*» та «*whine*» або «*скигління*». Також для зазначеного прикладу є характерним використання стереотипів, у відповідності до яких ліберали належать до категорії нероб та скигліїв, які нічого нездатні зробити, аби жити краще.

Розглянемо наступний приклад:

- *What time was it when the monster ate the British prime minister?*
- *Eight P.M.* [75].
- *Яка година була, коли монстр з'їв британського прем'єр-міністра?*
- *Вісім П.М.*

Шляхом використання омофону, коли слова «*ate*» та «*eight*» є подібними за своїм звучанням, проте не за написанням, забезпечується логічна розв'язка політичного анекдоту. До того ж, аббревіатура «*P.M.*», яка означає «*Post meridiem*», перекладається як «*по полудню*», проте у даному випадку її потрібно перекласти не у прямому значенні, а як «*prime minister*».

У зв'язку із вищевикладеним можливо зробити висновок про те, що англomовні політичні анекдоти можуть містити декілька слів-синонімів, проте в даному випадку виникають складнощі при перекладі таких понять українською мовою. Найбільш поширеним способом є використання дослівного перекладу або калькування, коли отримуваний відповідник не порушує норми вживання та сполучуваності слів українською мовою. Також нами виділено такі поширені стратегії перекладу політичних анекдотів як смислова адаптація та повна заміна,

що використовуються у випадку повної або часткової неможливості передачі прагматичного змісту мови оригіналу.

РОЗДІЛ 3

ЗАСТОСУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ У ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

3.1. Теоретико-методологічні засади вивчення англійської мови в старшій школі

Використання сучасних методик і технологій сприяють реалізації основної задачі педагога, що полягає у створенні умов для практичного оволодіння мовою кожним учнем, у тому числі шляхом обрання таких методів навчання, які сприяють можливості проявлення власної активності та творчості учнями. Завданням педагога виступає активізація пізнавальної діяльності учнів у процесі вивчення іноземних мов. За допомогою сучасних педагогічних методик, у тому числі організація навчального процесу у співпраці, проектні методики, використання новітніх інформаційних технологій, Інтернет-ресурси, здійснюється реалізація особистісно-орієнтованого підходу в навчальному процесі, забезпечуючи індивідуалізацію та диференціацію навчання, враховуючи можливості учнів та рівень їх компетентностей [10, с. 3].

Зміст викладання англійської мови у старших класах полягає у досягненні ключової мети, а саме навчити учнів повноцінно контактувати з носіями іноземної мови на різноманітні теми. Зміст вивчення англійської мови перебуває у залежності від розвитку іншомовних компетентностей, включаючи соціокультурну, вербальну, стратегічну та логічну компетенції. З точки зору науковців, англійська мова виступає в ролі засобу міжкультурного спілкування, у зв'язку із чим практична мета вивчення іноземних мов полягає у міжкультурній комунікативній компетенції індивідів [52, с. 75].

Система традиційного вивчення англійської мови у старшій школі передбачає забезпечення оволодіння найбільшого обсягу практичних знань учнями. Знання, отримані у процесі навчання, мають енциклопедичний

характер, наділені конкретним обсягом даних та можуть бути представлені як тематичні блоки [38, с. 6]. Організація вивчення англійської мови передбачає дотримання певного алгоритму, який включає чотири основні кроки:

- рівень ступеня навчання (початковий, молодший, середній та вищий);
- рівень навчальних циклів;
- рівень процесів (етап формування граматичних і лексичних навичок, етап вдосконалення навичок та розвитку вмінь);
- рівень визначення стадій навчання, визначення яких здійснюється в межах певних етапів (стадія імітування, підстановки, трансформації, комбінування та репродукції) [42, с. 52].

В основну вивчення англійської мови у старших класах покладено необхідність вибудовування іншомовних комунікативних компетентностей та дотримання засад професійної організації. До змісту навчання включено наступні підсистеми:

- теми, сфери спілкування та ситуації;
- мовленнєвий, мовний, лінгвокраїнознавчий та країнознавчий матеріал;
- знання, уміння та навички у межах повсякденних і професійних тем [38, с. 156].

Вивчення англійської мови у старших класах загальноосвітнього навчального закладу спрямовано на досягнення наступних цілей:

- практична, у межах якої передбачено формування загальних та професійно орієнтованих комунікативних і мовленнєвих компетенцій учнів (прагматична, лінгвістична та соціолінгвістична), що забезпечує ефективні контакти в академічному та професійному середовищі;

- пізнавальна, що сприяє повноцінному залученню учнів до таких різновидів академічної роботи, які розвивають та активізують увесь обсяг їх здатностей до пізнання;
- розвивальна, яка проявляється у сприянні учням у процесі формування загальних компетентностей та розвитку їх особистих мотиваційних цінностей. Зазначена функція передбачає підвищення показників упевненості учнів у процесі практичного застосування іноземних мови та їх позитивного відношення у процесі її вивчення;
- соціальна, що забезпечує становлення критичного самоусвідомлення та уміння спілкуватися з носіями іноземних мов;
- соціокультурна, що реалізується через призму досягнення розуміння багатовекторності міжнародних соціокультурних проблем та незалежного функціонування у межах культурного розмаїття академічних і професійних ситуацій [33, с. 66].

Ключовими завданнями ефективного вивчення англійської мови у старших класах виступають наступні: дотримання принципів формування навичок професійного спрямування та іншомовної комунікації; запровадження культурологічного підходу до навчального процесу; забезпечення відповідності вивчення іноземних мов європейським стандартам; дотримання мотивації мовленнєвих дій викладачів та учнів; створення позитивної емоційної атмосфери під час занять [14, с. 147]. Так, зміст вивчення англійської мови у старших класах полягає у практичній реалізації традиційних підходів до навчання, алгоритму системності та організації навчального процесу.

У процесі вивчення іноземних мов передбачено використання різноманітних форм та методів, важли роль у яких відіграють автентичні матеріали у навчальному процесі. Правильне обрання педагогічних методик сприяють можливості поєднання мовних та фахових навичок, створюючи

основу для тривалої мотивації для опанування іноземної мови, оскільки дозволяють розширювати комунікативні межі учнів та сформувати різноманітні види компетентностей [56].

Використання комп'ютерних технологій у процесі вивчення іноземних мов сприяє вирішенню різноманітних завдань. Так, у процесі роботи з ними можливо використовувати чотири різновиди комунікативної діяльності: говоріння, читання, аудіювання та письмо. До того ж, перегляд автентичних матеріалів сприяє формуванню певних мовленнєвих зразків, що виступають в ролі еталону для мовлення та подальшого розвитку навичок говоріння. При цьому, на ключову увагу заслуговує аудіювання, оскільки виступає в якості найважливого аспекта у процесі вивчення іноземних мов.

У процесі застосування комп'ютерних технологій при вивченні іноземних мов можливо досягти ефективного розвитку лексичних навичок та розширення кругозору, оскільки учні ознайомлюються з історичними, традиційними та культурними аспектами життя населення країни, мова якої вивчається. До того ж, використання новітніх технологій виступає в якості своєрідного інструмента стимулювання прагнення до вивчення іноземної мови, що зумовлено наданням змоги для застосування та розширення своїх знань не новий автентичний матеріал. Коли учні починають усвідомлювати, що вони здатні розуміти іноземну автентичну мову, підвищуючи самооцінку та мотивацію до подальшого опанування предмета [48, с. 28].

З метою забезпечення ефективного формування мовленнєвої компетентності учнів у процесі вивчення іноземних мов у старших класах існує потреба для визначення інтересів, мотивів, потреб, здібностей та можливостей, а також психофізіологічних характеристик, притаманних для відповідного вікового періоду. У старших класах вивчення іноземних мов здійснюється імпліцитно, оскільки інформацію про розуміння форм та значення явищ учні отримують після формування усвідомлення та можливості виникнення певних зразків мовлення із довготривалої пам'яті, а також виконання складних операцій скорочення, доповнення, підстановки та заміщення елементів мовлення.

Особливу увагу варто приділяти виведенню учнями знань у процесі дослідження нового іноземного граматичного матеріалу та формулювання ними самостійних висновків та узагальнень шляхом стимулювання пізнавальної діяльності учнів за допомогою формулювання навідних запитань. Такі виведенні знання стають більш міцними, а граматична компетентність учнів буде значно вищою [36].

У процесі розробки вправ, спрямованих на формування мовленнєвої компетентності у процесі вивчення іноземних мов у старших класах, існує потреба у реалізації наступних етапів:

- ознайомлення з новим матеріалом, набуття та формування знань учнів стосовно його форми та значення;
- тренування практичного вживання;
- практичне вживання вивчених категорій [82, с. 35–36].

Так, на етапі ознайомлення з новими граматичними одиницями, набуття та виведення учнями знань стосовно їх значення та форми, можливо використовувати методи демонстрації, визначення та контрастування учнями власних формальних та функціональних особливостей у процесі евристичних бесі. Для цього етапу є характерним початок формування мовленнєвих граматичних навичок, а ключовими різновидами мовленнєвої діяльності виступають читання та аудіювання, а навички говоріння реалізуються виключно на рівні імітації.

Враховуючи те, що учнями у процесі вивчення іноземних мов у старших класах легше сприймається та усвідомлюється граматичний матеріал в усній формі, то з метою демонстрування граматичних категорій варто використовувати уривки з дитячих навчальних відеофільмів, цікавих за своїм внутрішнім наповненням, у яких демонструються реальні приклади комунікації у повсякденному житті. З метою ознайомлення учнів з новими граматичними одиницями варто здійснювати підбір автентичних навчальних матеріалів, зокрема відеофільмів, за допомогою яких розкривається тематика та мета навчання, викладено типові комунікаційні ситуації, є достатньо доступними за обсягом, змістом та характером мовленнєвого матеріалу [35, с. 87].

Після ознайомлення учнів з новою темою варто перевірити рівень засвоєння матеріалу шляхом надання відповідей на питання чи твердження педагога, а потім, у процесі проведення евристичної бесіди, надати змогу для самостійного формулювання учнями власних висновків стосовно функціональних особливостей граматичного матеріалу. Оскільки засвоєння граматичного матеріалу перебуває у нерозривному взаємозв'язку з формою, учні мають уміти виявляти суттєві функціональні відмінності між окремими категоріями. Учні мають самостійно формулювати відповідні висновки за результатами пройденого матеріалу, після чого здійснюється перевірка шляхом тестування, що сприяє кращому усвідомленню та засвоєнню граматичних конструкцій.

На зазначеному етапі існує потреба у використанні фрагментів автентичних навчальних відеоматеріалів із фабульним чи казковим сюжетом, який перебуває у динамічному розвитку, методи персоніфікації стосовно різноманітних граматичних одиниць, виокремлення граматичних форм, використання схематичних матеріалів тощо. Залишення поза увагою питень перекладу, категорична відмова від пояснення граматичного матеріалу, комплексне чи глобальне викладання матеріалу, може мати наслідком відсутність точності розуміння, неможливість аналізу окремих структурних характеристик, виступає в якості наслідку відсутності в учнів уявлення стосовно функціональних та змістовних характеристик граматичних одиниць. До того ж, внаслідок цього учні будуть вимушені осмислювати пройдений матеріал на власний розсуд, що тягне за собою внутрішньомовну чи міжмовну інтерференцію [36].

На етапі тренуванні у практичному застосуванні граматичного матеріалу, продовжується формування рецептивних, а також починають формуватися репродуктивні граматичні навички. Учні продовжують вивчати та освоювати способи розпізнання форми та розуміти зміст граматичних конструкцій, у тому числі й у процесі виконання відповідних вправ в індивідуальному, груповому чи парному форматі. На зазначеному етапі є необхідним визначення ступеня

керування виконання вправ з боку педагога, поступово послаблюючи керування цього процесу [36].

Останнім є етап практичного вживання граматичних конструкцій, на якому провадиться підвищення ефективності граматичних навичок, автоматизуються мовленнєві операції у варіативних умовах з метою вдосконалення навичок говоріння та їх варіативності. Учнями виконуються умовно-комунікативні та комунікативні вправи, спрямовані на об'єднання граматичних одиниць у понадфразові єдності монологічного та діалогічного характеру. Такі вправи можуть виконуватися як в індивідуальному, так і у парному режимі, вимагаючи при цьому мінімального втручання педагога [36].

Процес пізнання учнів у процесі навчання, зокрема на уроках іноземної мови, із використанням спеціальних методик спрямований на запам'ятовування фактів, їх використання на практиці, а також для вирішення проблемних питань, аналізу, синтезу та обґрунтування власної позиції, що ґрунтується на відомостях, отриманих на уроці. При вивченні іноземних мов важливого значення набуває запам'ятовування специфічних лексичних та граматичних особливостей, розуміння викладеного матеріалу. У подальшому це стає основою для вільного вираження власних думок на іноземній мові. Використання зазначеного підходу дозволяє педагогам формувати повноцінну траєкторію для досягнення результативності у процесі навчання [32, с. 47].

У процесі опрацювання учбового матеріалу, педагогом може бути представлено учням інформацію стосовно певних подій, дат, видатних особистостей, для чого є логічним використання текстового супроводу, бесід чи повторення попередньо пройденого матеріалу. Для переведення учнів на рівень усвідомлення необхідно пропрацювати з ними способи узагальнення матеріалу, коротко описуючи сутність, ключові моменти своїми словами.

На рівні застосування педагог може пропонувати учням здійснити класифікацію певного матеріалу за різноманітними критеріями. В окремих випадках педагог може підказувати учням, наштовхуючи їх на певну думку для продовження викладення свого бачення.

Рівень аналізу включає в себе створення та обґрунтування учнями певної позиції стосовно теми уроку. Вчителем може бути запропоновано проаналізувати конкретний матеріал, що було вивчено процесі уроку та висловити власне ставлення до конкретних фактів. Рівень синтезу реалізовується шляхом створення макетів, зображень, невеликих відео тощо. Учням може бути запропоновано відобразити певні події, явища, факти чи об'єкти.

На рівні оцінювання може мати місце складання есе на іноземній мові, виконання практичного завдання, тестування, обговорення певної теми. З метою посилення навичок оцінювання учням може ставитися завдання довести, обґрунтувати, подискутувати, розкритикувати певне явище, представлене педагогом. За допомогою таких методів існує можливість для формулювання для учнів завдань, за допомогою яких учні досягають навчальні результати на різноманітних рівнях [44, с. 36].

Таким чином, серед особливостей сучасних методик вивчення іноземних мов можливо виокремити наступні: представлення матеріалу на декількох рівнях, зручна організація самостійної роботи; передача окремих функцій викладача комп'ютерній техніці; надання можливості для наочного представлення матеріалу через мультимедійні засоби; забезпечення різноманітності навчального процесу; забезпечення можливості для пошуку різноманітної інформації, що підвищує ефективність вивчення іноземних мов. Дотримання встановленого алгоритму вивчення іноземних мов сприяє значному підвищенню ефективності граматичної компетентності учнів, а також виступає в якості основи для подальшого розвитку фонетичних та лексичних навичок.

3.2. Специфіка вивчення англомовних політичних анекдотів у старшій школі

У практиці та теорії викладання англійської мови ключову роль відіграє система вправ. Як для навчальної, так і поза навчальної діяльності є обов'язковим

формування умінь та навичок, що забезпечується шляхом розроблення спеціальних вправ у двох ключових напрямках:

- індуктивний (від простих до складних дій, наприклад, читання і письмо);
- дедуктивний (від цілісних дій до вдосконалення деталей, наприклад, відпрацювання швидкого та виразного читання, навичок письма тощо).

Процес організації занять з англійської мови у старших класах передбачає реалізацію наступних етапів:

- пояснення педагога, що передбачає роз'яснення ключових етапів майбутнього заняття;
- пробний етап, в межах якого виконуються завдання декількома учнями, а інші спостерігають за процесом, ставлять питання та роблять зауваження;
- фронтальне виконання завдань усіма учнями, надання практичної допомоги викладачем у разі виникнення труднощів;
- оцінювання результатів проведеної роботи [34, с. 45].

У контексті досліджуваного питання варто звернути увагу на те, що в процесі вивчення англійської мови у старших класах недостатньо уваги приділяються аудіюванню. При цьому, саме аудіювання виступає в якості активного розумового процесу, оскільки спрямовується на пізнання, сприйняття та розуміння сутності нової інформації, враховуючи ситуацію. Такі навички поділяються на три основні групи:

- навички підсвідомого сприйняття граматичних форм іноземною мовою;
- навички безпосереднього розуміння змісту слів та словосполучень;
- навички підсвідомого сприйняття та розмежування звукових характеристик мовлення [52, с. 86].

Практичні вправи, що виконуються учнями у процесі вивчення англійської мови, спрямовані на формування комунікативних компетентностей, що полягає у правильному використанні систем мовних і мовленнєвих форм, прийнятними у процесі міжмовної комунікації. Ключовим завданням педагога виступає

використання сукупності засобів та методик вивчення англійської мови, які сприяють повноцінній ефективності навчального процесу в напрямку формування комунікативних компетенцій. Отже, у процесі підбору та розробки вправ з англійської мови у старших класах, в їх основну покладено низку наступних вимог:

- спрямованість завдань на вирішення конкретних завдань, що взаємопов'язані з кінцевою навчальною метою;
- формування чітких установок, спрямованих на використання певних операцій, що спрямовані на формування комунікативних компетентностей;
- забезпечення відповідності між змістом вправ та рівнем навичок;
- існування інструктивної та виконавчої структури;
- забезпечення контролю за дотриманням етапів формування умінь і навичок;
- проблемний характер завдань, що дозволяє активізувати розумову діяльність, а також більший рівень замученості учнів до навчального процесу [45, с. 288].

У процесі підготовки вправ до уваги приймаються наступні вимоги:

- застосування ситуативних завдань;
- дотримання циклічності вправ;
- поступовий перехід до більш складних завдань.

На заняттях з англійської мови у старших класах використовуються комунікативні, некомунікативні та умовно-комунікативні завдання [12, с. 24].

Система вправ передбачає підготовку, що забезпечує реалізацію дискурсивно-логічних дій, що є необхідними у процесі комунікації з носіями іноземної мови, наприклад, у форматі діалогу, співбесіди, організації обговорень тощо. Окрім цього, прийнято використовувати мовленнєві завдання, що спрямовані на максимізацію рівня комунікації іноземною мовою, оскільки передбачається змістовне сприйняття в умовах, подібних до природної комунікації [52, с. 48].

До системи вправ належать завдання, що спрямовані на усунення специфічних утруднень у процесі комунікації. Такий комплекс вправ передбачає розуміння та практичне використання лексичних одиниць, які вивчаються в межах конкретної теми уроку, що забезпечує можливість для переходу від письмової до усної комунікації [62, с. 34]. Учням пропонується виконання наступних вправ:

1. Task 1. Establish a relationship between the word and the sentence.

The most accurate word in the English language	Utopia
They neither feed us nor bury us	Brexit
I once meet an honest, caring, politician that listened when I spoke and tried to help the country	Politics
The pounds will drop fast	Political jokes
I've seen too many of them get elected	Lenin

2. Task 2. Insert the missing words.

- 1) The economy in the UK is getting so dire that the elderly aren't _____ their retirement.
- 2) I reigned for decades, saw my country through wars and depressions and wars again, and gave freedom and peace to nations all around the world, surely I deserve a _____ than her!!
- 3) Young man, if _____ were alive, he would be here with us.
- 4) Politicians and diapers have one thing in common: they should both _____ ... and for the same reason.
- 5) _____ often walked barefoot which produced an impressive set of callouses on his feet.

Words: Lenin; bigger halo; be changed regularly; Mahatma Gandhi; getting to enjoy.

3. Task 3. Remove the extra word from the sentence.

- 1) I was walking down the street and I punched of a white guy and then I was arrested for assault a black guy.
- 2) Here are all your family members, previous pets and people of historical significance during your reign in Uganda.

3) While delivering a campaign speech one day Theodore Roosevelt was interrupted by a heckler: «I'm a Democrat party!» the man shouted.

4) A lady who was known as Churchill's main rival in parliament was giving a loud speech.

5) Dad, I want to be in politics when I grow up tomorrow.

4. Task 4. Choose the correct version of the translation of the sentence from the suggested ones.

There seems to be too many requirements	Опитування виявилось величезним провалом
Monica responds, «No, this time it's mustard»	Це зробило його супермозолистим тендітним містиком, охопленим неприємним запахом з рота
The survey was a huge failure	Здається, вимог занадто багато
This made him a super calloused fragile mystic hexed with halitosis	Наступного дня після того, як я вийшов, я вдарив темношкірого хлопця, і мене заарештували за те, що я видавав себе за поліцейського
The next day after I got out, I punched a black guy and I was arrested for impersonating a police officer	Моніка відповідає: «Ні, цього разу це гірчиця»

Другий комплекс вправ передбачає виконання умовно-комунікативних завдань, що спрямовані на розвиток мовленнєвих і мовних компетентностей в умовах комунікативного процесу, імітуючи реальне спілкування. Прикладами таких вправ є наступні:

1. Task 1. Make up a dialogue according to the following sample (work in pairs).

— "How long will I live?"

— The psychic replied:

— "I cannot tell that but I do know you will die on a Ukrainian holiday."

— "Which holiday?" Putin asked.

— "Whichever day you die will be a Ukrainian holiday".

2. Task 2. The location of the dialogue replica is in the correct order.

— «May I ask the gentleman,» Roosevelt replied, quieting the crowd, «why he is a Democrat?»

— «My friend,» Roosevelt interjected, moving in for the kill, «suppose your grandfather had been a jackass and your father was a jackass. What would you then be?»

— «I'm a Democrat!».

— «My grandfather was a Democrat,» the man replied, «my father was a Democrat and I am a Democrat.»

— «A Republican!».

3. Task 3. Describe how you understand the following political anecdote (to choose).

1) *Whats the difference between a politician and a snail? One is slimy, a pest, and leaves a trail everywhere and the other is a snail.*

2) *Why can't Meghan Markle go to Starbucks anymore? Because they don't serve Royal-tea.*

3) *What do you get when you cross a corrupt lawyer with a crooked politician? Chelsea Clinton.*

Третій комплекс вправ передбачає виконання комунікативних вправ, які спрямовані на вдосконалення набутих навичок комунікації, а також умінь практичного використання мовленнєвих форм і зразків у різноманітних умовах спілкування. До такої категорії вправ доцільно відносити наступні:

1. Task 1. Discuss the following political anecdote in pairs and draw conclusions.

A worldwide survey was conducted by the UN. The only question asked was: «Would you please give your honest opinion about solutions to the food shortage in the rest of the world?» The survey was a huge failure. In Africa they didn't know what «food» meant. In Eastern Europe they didn't know what «honest» meant. In Western Europe they didn't know what «shortage» meant. In China they didn't know what «opinion» meant. In the Middle East they didn't know what «solution» meant. In South America they didn't know what «please» meant. And in the USA they didn't know what «the rest of the world» meant.

2. Task 2. Answer the questions.

- 1) *How many Frenchmen does it take to screw in a lightbulb?*
- 2) *What do you call a basement full of Liberals?*
- 3) *What time was it when the monster ate the British prime minister?*
- 4) *Does Britain have a 4th of July?*
- 5) *Why would not the Statue of Liberty work in France?*

3. Task 3. Prepare a report on the topic «Peculiarities of English-language political jokes».

У процесі вивчення політичних анекдотів у рамках англійської мови у старших класах викладач повинен враховувати певні принципи, що відповідають потребам учнів, освітнім цілям та завданням. До таких принципів належать наступні:

1. Використання індивідуальних підходів до навчання, акцентуючи увагу на інтересах, здібностях та потребах учнів, які є відмінними за показниками мовленнєвої підготовки, особистих характеристик та життєвих пріоритетів. У процесі підбору матеріалу та складання плану занять викладач орієнтується на вже сформовані компетентності учнів, зокрема іншомовні уміння та навички. Викладач повинен враховувати поділ учнів на наступні категорії: Elementary, Pre-Intermediate, Intermediate та Upper Intermediate, що дозволяє логічному підбору та адаптації матеріалу для подальшого використання у навчальному процесі.

2. Викладач є відповідальним за створення психологічно сприятливої навчальної атмосфери, що сприяє бажанню учнів вивчати іноземну мову, дозволяє повноцінно розкритися та взаємодіяти між собою, вести обговорення проблематики теми уроку, спільно працювати над виконанням поставлених завдань, не відчуваючи невпевненості чи страху, активно висловлюючи власну позицію та використовувати набуті знання і навички.

3. Однією з ключових вимог до навчального процесу в контексті іноземної мови є використання актуальних, цікавих та процесійних матеріалів на уроці. Викладач має керуватись загальним дидактичним принципом наочного представлення, поетапного формування мовленнєвих умінь, методичними

засадами комплексності, поєднання вивчення інших видів мовлення та рідної мови, а також комунікативного навчання ефективному спілкуванню, ситуативності, функціональності та інформативності [11, с. 49].

Особливу увагу варто звернути на дидактичні засади, що використовуються у процесі розвитку мовленнєвих умінь і навичок у процесі вивчення англomовних політичних анекдотів. Такі засоби спрямовані на вдосконалення навчального процесу та забезпечують сприяння викладачу в презентації матеріалу, а учням – в орієнтуванні у навчальному матеріалі, термінології, політичній лексиці, а також їх активного використання. Найбільш актуальними та часто використовуваними дидактичними матеріалами виступають малюнки, тексти, схеми, таблиці, графіки та інструкції [13, с. 3].

У процесі вивчення англійської мови у старшій школі потрібно розробляти завдання, що сприяють розвитку мовленнєвих умінь, враховуючи відповідні дидактичні засади. Саме мовленнєві завдання відіграють ключову роль у процесі формування і подальшого розвитку умінь самостійно формулювати свої думки, висловлювати їх в умовах, наближених до реального спілкування. Мовленнєві вправи спрямовані на реалізацію цілої низки функцій, від яких залежить показник їх цінності в процесі формування іншомовних комунікативних компетентностей. Так, вправи, спрямовані на розвиток мовлення, перебувають у тісному взаємозв'язку із певними видами діяльності, якими є: розумова або інтелектуальна, мовленнєва та соціально-поведінкова [16, с. 54].

Детальне вивчення навчально-педагогічної та методичної літератури, практики провідних педагогів у сфері викладання англійської мови у старшій школі, а також накопичення власного досвіду, дозволяє повноцінно враховувати потреби учнів та досягати наступних результатів:

- розвиток умінь і навичок діалогічного та монологічного мовлення на репродуктивному і продуктивному рівнях;
- підготовка учнів до самостійного спілкування іноземною мовою, підтримуючи різноманітні теми розмови;

- виявлення ключових мовленнєвих форм, одиниць і граматичних конструкцій, що є необхідними для засвоєння;
- забезпечення контролю за реалізацією умінь у різних видах мовленнєвої діяльності;
- реалізація принципу особистісно-орієнтованого навчання, що знаходить свій прояв у швидкості виконання завдань та рівня їх складності, посильності, залежно від рівня володіння учнів англійською мовою;
- використання різноманітних форм взаємодії між учнями та викладачем, а також учнів між собою (наприклад, робота в парах, під контролем викладача чи самостійно);
- досягнення узгодженості між теоретичними і практичними положеннями;
- забезпечення автономного використання іноземної мови у процесі спілкування [18, с. 35].

У зв'язку із вищевикладеним можливо зробити висновок, що вивчення англійських політичних анекдотів у процесі викладання іноземної мови спрямовано на формування іншомовних комунікативних компетентностей. У цьому зв'язку є необхідним використання сукупності засобів та методів вивчення англійської мови, що сприятимуть ефективності навчального процесу в цілому. Підбір практичних завдань залежить від рівня розвитку іншомовних мовленнєвих компетентностей учнів старших класів. До того ж, кількість та складність завдань обирається самим викладачем, оскільки саме він здійснює контроль за процесом практичного опрацювання видів мовленнєвої діяльності в межах конкретної групи учнів у старших класах.

ВИСНОВКИ

Політичний дискурс виступає в якості багатоаспектного явища, ключовими елементами якого є текст як в усній, так і письмовій формах, наявність екстралінгвального контексту, наявність взаємодії двох учасників (адресанта і адресата). Основною характеристикою політичного дискурсу потрібно вважати його інституційну побудову, а особливістю – опосередковану участь засобів масової інформації та комунікації. Політичний дискурс є своєрідною формою мовленнєвого процесу, внаслідок чого займає важливе місце у наукових дослідженнях, що зумовлено використанням його складових елементів як засобу маніпулятивного політичного впливу.

Для сучасного політичного дискурсу є притаманною репрезентація за допомогою формальних та неформальних комунікативних форм. До останньої категорії належать саме політичні анекдоти, розмежування яких здійснюється на основі цільових настанов. У цьому зв'язку нами виокремлено інформативні, іміджеві, ситуативні та казуальні типи політичних анекдотів. За допомогою політичних анекдотів існує можливість здійснення пропагандистського та агітаційного впливу, що зумовлено специфікою їх функціонування.

Ключовим елементом для будь-якого політичного анекдоту виступає текст, що оформлюється у формі певного повідомлення із урахуванням основних завдань і кінцевої мети. Політичні анекдоти є одним із засобів поширення інформації, налагодження взаємодії між адресантом та потенційним виборцем. У процесі створення політичних анекдотів ключовим питанням є врахування мовленнєвого та композиційного аспектів побудови, що впливають на забезпечення його цілісності, єдності та розуміння, а також досягнення кінцевої мети маніпулятивного впливу.

На перекладача покладено завдання щодо відтворення змісту та експресивно-семантичного забарвлення політичного анекдоту. Одним із найпоширеніших способів перекладу англійських політичних анекдотів є дослівний переклад, проте може мати місце підбір відповідників, опущення,

компенсація, генералізація тощо. Особливу роль відіграє підбір лексичних, фонетичних та фразеологічних засобів, що забезпечує передачу не лише семантики жанру анекдоту, але і його функціональних та експресивних характеристик.

Англомовні політичні анекдоти можуть містити декілька слів-синонімів, проте в даному випадку виникають складнощі при перекладі таких понять українською мовою. Найбільш поширеним способом є використання дослівного перекладу або калькування, коли отримуваний відповідник не порушує норми вживання та сполучуваності слів українською мовою.

Крім того нами виділено такі поширені стратегії перекладу політичних анекдотів як смислова адаптація та повна заміна, що використовуються у випадку повної або часткової неможливості передачі прагматичного змісту мовою оригіналу.

Сучасні дидактичні методики переважно пов'язані з інтерактивністю, зумовленою мультимедійними та гіпертекстовими технологіями. Серед особливостей сучасних методик вивчення іноземних мов можливо виокремити наступні: представлення матеріалу на декількох рівнях, зручна організація самостійної роботи; передача окремих функцій викладача комп'ютерній техніці; наочного представлення матеріалу через мультимедійні засоби; забезпечення різноманіття навчального процесу; пошуку різноманітної інформації, що підвищує ефективність вивчення іноземних мов. Дотримання встановленого алгоритму сприяє значному підвищенню ефективності граматичної компетентності учнів, а також виступає в якості основи для подальшого розвитку фонетичних та лексичних навичок.

Вивчення англомовних політичних анекдотів у процесі викладання іноземної мови спрямовано на формування іншомовних комунікативних компетентностей. У цьому зв'язку є необхідним використання сукупності засобів та методів вивчення англійської мови, що сприятимуть ефективності навчального процесу в цілому. Підбір практичних завдань залежить від рівня розвитку іншомовних мовленнєвих компетентностей учнів старших класів. До того ж,

кількість та складність завдань обирається самим викладачем, оскільки саме він здійснює контроль за процесом практичного опрацювання видів мовленнєвої діяльності в межах конкретної групи учнів у старших класах.

Я, Стрельнікова Єлизавета Сергіївна, своїм підписом засвідчую, що моя кваліфікаційна робота «Маніпулятивні стратегії в політичному дискурсі через призму анекдотів: проблеми перекладу» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акаймова А. Політичний імідж та основні його характеристики. *Політичний менеджмент*. № 5. 2009. С. 29–35.
2. Баранова С.В., Калініченко І.П. Гумор у політичному дискурсі. *Південний архів (філологічні науки)*. Випуск LXXX, Том II, № 80. 2019, С. 20–23.
3. Баранова С.В., Трофименко А.В. Проблеми перекладу форм комічного українською мовою (на матеріалі англomовних телесеріалів). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. № 40. Т. 3. 2019. С. 62–65.
4. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ: Довіра, 2007. 205 с.
5. Біленька О. Поясніть, коли сміятися: 10 британських жанрів, які ви не одразу зрозумієте. URL: https://zakordon.24tv.ua/10-britanskih-zhartiv-yaki-ne-vsi-zrozumiut-odrazu-novini-sogodni_n1590490. (дата звернення: 30.10.2024).
6. Бик І. Теорія і практика перекладу. Львів: ЛНУ, 2005. 122 с.
7. Болдирева А. Є. Переклад каламбурів як засобу створення гумористичного ефекту: до постановки проблеми. *Записки з романо-германської філології*. 2016. № 2. С. 11–19. URL: <http://rgnotes.onu.edu.ua/article/view/93663/89202> (дата звернення: 30.10.2024).
8. Борисова О.В. Трансформація вербалізації в англо-українському перекладі: автореф. дис. ... канд.. філол.. наук: 10.02.16. Київ. 2005. 279 с.
9. Ващенко В.С. Українська лексикологія. Семантико-стилістична типологія слів. Дніпро: Вид-во Дніпропетровського ун-ту, 2009. 38 с.
10. Войтович Н.В., Найдьонова А.В. Використання хмарних технологій Google та Web 2.0 в освітньому процесі: методичні рекомендації. Дніпро: ДПТНЗ «Дніпровський центр ПТОТС». 2017. 113 с.
11. Вусик Г.М., Антонюк О.В. Сучасний політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень. *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса*. № 12. Т. 2. 2020. С. 213–217.

12. Галопова С. В. Сучасні методи викладання іноземних мов за рубежом. *Іноземні мови*. 2010. № 4. С. 20–28.
13. Гарлицька Т.С. Лексика рекламних текстів як вияв лінгвокультурної свідомості містян. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка*. № 5. 2016. С. 69–71.
14. Глазунова Т. В. Види письмових висловлювань як об'єкт навчання. *Іноземні мови*. № , 1997. С. 60–63.
15. Демичева А.В. Сучасний політичний гумор як полі функціональне явище. *Вісник ДонНУ імені Василя Стуса*. № 2. 2019. С. 96–100.
16. Дерпак О.В. Ефективність реклами: мовні особливості. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2010. № 8. С. 24–33.
17. Дискурс. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-24374>. (дата звернення: 19.09.2024).
18. Доній Т. Переклад текстів політичного дискурсу: стратегії, виклики, перспективи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 46. Т. 1. 2021. С. 143–149.
19. Єлькіна Д. Ю. Художній текст як об'єкт лінгвокультурологічного аналізу. URL: <https://moluch.ru/archive/125/34754/>. (дата звернення: 20.09.2024).
20. Ємельянова О., Мелай А. Особливості перекладу висловлювань самооцінки як засобу актуалізації Я-концепту на матеріалі політичного дискурсу Дональда Трампа. *Наукові записки*. Вип. 187. 2020. С. 607–613.
21. Заславська О. О. Політичний гумор як комунікативна технологія. *Гілея: науковий вісник*. 2020. № 160. С. 27–32.
22. Зелінська В. Р. Особливості перекладу україномовних жартів на англійську мову. *Студентські наукові записки національного університету «острозька академія». серія «філологічна»*. 2020. № 13. С. 30–34.
23. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова книга, 2018. 656 с.

24. Карпчук Н.П. Адресованість в офіційному та неофіційному англomовному дискурсу (комунікативно-прагматичний аналіз): монографія. Луцьк: Вежа, 2006. 162 с.
25. Карпчук Н.П. Політичний анекдот як інструмент PR. URL: https://studies.in.ua/pravo/polit_anekdot.pdf (дата звернення: 19.09.2024).
26. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. Вид. 2-ге, виправлене. Тернопіль: Видавництво Карп'юка, 2004. 284 с.
27. Козак С. В. Комунікативні стратегії як засіб маніпулятивного впливу в англomовних прес-релізах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2012. № 23. С. 68–70.
28. Кондратенко Н.В. Неформальні засоби політичної комунікації: дискурс політичного анекдоту. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1957>. (дата звернення: 19.09.2024).
29. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: Текстуалізація реальності: монографія. Одеса: Чорномор'я, 2007. 156 с.
30. Кравцова Ю.В. Семантико-когнітивне моделювання метафоризації. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/183518/05-Kravtsova.pdf?sequence=1> (дата звернення: 08.10.2024).
31. Лавриненко О. О. Комунікативно-прагматичний потенціал алюзії в англійському та українському публіцистичному дискурсі: автореф. дис. ... канд. філ. наук. Київ, 2009. 23 с.
32. Масалова С.В. Використання аутентичних відеоматеріалів при навчанні іноземній мові. *Молодий учений*. 2015. № 15. С. 46–48.
33. Матвіяс О. Сучасні підходи до методики викладання англійської мови у вищих навчальних закладах. *Науковий вісник вінницької академії безперервної освіти. серія «педагогіка. психологія»*. 2023. № 4. С. 77–85. URL: <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2023-4.13> (дата звернення: 06.10.2024).

34. Мирошниченко О. А. Методи навчання при вивченні англійської мови. *Актуальні питання сучасних педагогічних та психологічних наук*. 2020. С. 71–72.

35. Мірошник І.В. Методика формування англомовної граматичної компетенції в учнів початкової загальноосвітньої школи: дис.. ... канд.. пед.. наук: 13.00.02. Київ. 2013. 439 с.

36. Мірошник І.В. Методичні рекомендації щодо формування англомовної граматичної компетентності учнів початкової загальноосвітньої школи. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/02/Miroshnyk-I.V.-Methodical-Recommendations-for-Forming-Primary-Comprehensive-School-Pupils-Grammatical-Compe-tence-in-English.pdf> (дата звернення: 06.10.2024).

37. Мороз П.В., Мороз І.В. Вивчення історії скрізь призму політичного анекдота. *Електронний збірник наукових праць ЗОІППО*. № 5 (52). 2022. С. 1–5.

38. Морська Л. І. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов для спеціальних цілей. *Іноземні мови*. № 2. 2002. С. 23–25.

39. Нагорна Л. Б. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики / НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. Київ: Світогляд, 2005. 316 с.

40. Найкращі анекдоти англійською мовою з перекладом. URL: <https://puzzle-english.com/directory/bestjokes>. (дата звернення: 18.10.2024).

41. Непіпенко Л.П. Політична культура українського суспільства періоду НЕПу крізь призму політичного анекдоту. *Гілея*. Вип. 112. 2016. С. 36–41.

42. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підруч. для студ. вищ. навч. закладів. Київ: Ленвіт, 2002. 327 с.

43. Палей Т. А. Іронія як засіб політичної маніпуляції: лінгвістичний аспект (на матеріалі англомовного політичного дискурсу). *Вчені записки таврійського національного університету імені В. І. вернадського. серія : філологія. соціальні комунікації*. 2018. С. 30–35.

44. Полонська Т.К. Інтегровані змістовні лінії та ключові компетентності в навчанні іноземних мов учнів гімназії: кореляція чи дублювання. *Perspective Directions of Science and Practice*. № 3. 2020. С. 34–37.
45. Попко І. А. Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у вищих навчальних закладах. *Збірник наукових статей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Лінгвометодичні концепції викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах України»*. Київ. 2003. С. 287–294.
46. Порпуліт О. Прийоми створеннямовної гри в рекламному тексті. URL: http://linguistics.kspu.edu/webfm_send/1653 (дата звернення: 20.09.2024).
47. Прокопенко А.В., Артюшенко В.М. Лінгвокультурна специфіка передачі європейського політичного дискурсу на українську мову. *Молодий вчений*. № 11. 2019. С. 986–989.
48. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови. *Рідна школа*, 2011. № 8–9. С. 28–36.
49. Рибенок В.В. Сутність лексико-семантичних трансформацій. *Наукові записки. Серія: Філологічна*. № 24. 2012. С. 253–255.
50. Рябокінь Н.О., Стукаленко В.В. Поняття еквівалентності, адекватності та повноцінності в перекладі. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. № 3 (334). 2020. С. 96–103.
51. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 711 с.
52. Сікорська Л.О. Професійна спрямованість на уроках англійської мови. *Сучасні концепції викладання ін. мов у середній та вищій школі: матеріали міжвуз. наук. практ. конф.* № 4. 2000, С. 122–124.
53. Сіняговська І.Ю. Визначення та класифікація перекладацьких трансформацій у процесі художнього перекладу тексту: дис.. ... канд.. пед.. наук. Кривий ріг, 2014. 93 с.

54. Скрильник С. В. Метафоризація у перекладі художніх текстів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія: зб.наук. пр.* Вип. 14. Одеса, 2015. С. 250–253.

55. Тимкова В. Лінгвокультурний підхід до аналізу друкованих рекламних оголошень. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах.* № 41. 2020. С. 51–61.

56. Федорова З. І. До питання формування граматичної компетентності в середніх загальноосвітніх школах. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/48-visimnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/413-do-pitannya-formuvannya-gramatichnoji-kompetentsiji-v-serednikh-zagalnoosvitnikh-shkolakh> (дата звернення: 06.10.2024).

57. Шевчук Н. В. Особливості політичного дискурсу: зміст, функції, жанрове втілення. *Вісник ДАКККіМ. Політологія.* Вип. 1. 2013. С. 263–269.

58. Яблочнікова В.О. Перекладацька адекватність та еквівалентність. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* № 38. Т. 1. 2019. С. 177–179.

59. Bored panda. The Most Amusing Political Jokes The Internet Has To Offer. URL: https://www.boredpanda.com/politicaljokes/?utm_source=google&utm_medium=organic&utm_campaign=organic (дата звернення: 06.10.2024).

60. Cook G. *The Discourse of Advertising.* London and New York: Routledge, 2016. 256 p.

61. England Jokes 4 us. Political jokes. URL: <http://www.jokes4us.com/miscellaneousjokes/worldjokes/englandjokes.html>. (дата звернення: 18.10.2024).

62. *English for Specific Purposes. National Curriculum for Ukrainian Universities (Draft).* Kyiv, 2004. 94 p.

63. Guess who, Frenchy of course. URL: <https://dr1.com/forums/threads/guess-who-frenchy-of-course.20759/>. (дата звернення: 18.10.2024).
64. Halliday M. A. K., Hasan R. Cohesion in English. London: Longman, 1979. 374 p.
65. Harris Z. Discourse analysis. *Language*, № 28(1), 1952. P. 1–30.
66. How many British people have heard of the 4th of July? URL: <https://www.quora.com/How-many-British-people-have-heard-of-the-4th-of-July>. (дата звернення: 18.10.2024).
67. HumorNama. 50 Queen Jokes You Can't Share With Royal Family. URL: <https://humornama.com/jokes/queen-jokes/> (дата звернення: 06.10.2024).
68. HumorNama. 40 Joe Biden Jokes That Will Get You a Good Laugh. URL: <https://humornama.com/jokes/joe-biden-jokes/> (дата звернення: 06.10.2024).
69. Inews. 57 of the funniest jokes about Brexit as the UK leaves the EU. URL: <https://inews.co.uk/light-relief/jokes/best-brexit-jokes-148082> (дата звернення: 06.10.2024).
70. Joke of the Day. URL: <https://www.laughfactory.com/jokes/political-jokes>. (дата звернення: 12.10.2024).
71. López, B. S. Lachen – Humor – Komik: Eine systematische Interkulturalitätsanalyse Deutsch und Spanisch. Berlin: Frank & Timme GmbH. 2012. S. 156.
72. Martin J. R., Rose D. Working with discourse. meaning beyond the clause: 2nd Edition. London: Continuum, 2007. 293 p.
73. NBC News. The Top 10 Jokes from the Campaign Trail. Retrieved from <https://www.nbcnews.com/id/wbna3784940> (дата звернення: 18.10.2024).
74. Nida E. A., Taber C. R. The Theory and Practice of Translation. First Edition: Published by Brill Academic Publishers, 2003. 218 p.
75. OneLineFun. Political one liners1. URL: <https://onelinefun.com/political/> (дата звернення: 06.10.2024).

76. OneLineFun. Political one liners2. URL: <https://onelinefun.com/political/2/>. (дата звернення: 06.10.2024).
77. OneLineFun. Political one liners4. URL: <https://onelinefun.com/political/4/> (дата звернення: 06.10.2024).
78. Putin Jokes. URL: <https://upjoke.com/putin-jokes>. (дата звернення: 01.11.2024).
79. Soviet Political Anecdotes from the 1920s. URL: <http://www.econ.uiuc.edu/~koenker/anecdote1.html>. (дата звернення: 20.10.2024).
80. Stubbs M. Discourse Analysis: The Sociolinguistic Analysis of Nature Language. Oxford: Blackwell, 1983. 272 p.
81. 10 brilliant Boris Johnson jokes...because if you didn't laugh you would probably cry. URL: <https://www.irishpost.com/news/10-brilliant-boris-johnson-jokes-to-help-ease-the-pain-of-having-to-deal-with-the-uk-prime-minister-207941>. (дата звернення: 01.11.2024).
82. The New London Group. A Pedagogy of Multiliteracies: Designing Social Futures . *Harvard Educational Review*. Volume 66, № 1. 2018. P. 34–38.
83. The Telegraph. (n.d.). 32 Funny Jokes About Jeremy Corbyn, Political Liberals and Left Wingers. Retrieved from <https://www.telegraph.co.uk/comedy/comedians/funny-jokes-liberals-labour-left-wing/>. (дата звернення: 01.11.2024).
84. The Top 10 jokes from the campaign trail. URL: <https://www.nbcnews.com/id/wbna3784940>. (дата звернення: 01.11.2024).
85. The Week. 5 refreshingly funny cartoons about election fatigue. URL: <https://theweek.com/cartoons/cartoons-election-fatigue>. (дата звернення: 01.11.2024).
86. 30 Of The Most Amusing Political Jokes The Internet Has To Offer. URL: <https://www.boredpanda.com/political-jokes/>. (дата звернення: 01.11.2024).
87. UPJOKE. Charles Jokes. URL: <https://upjoke.com/charles-jokes> (дата звернення: 06.10.2024).

88. UPJOKE. Churchill Jokes. URL: <https://upjoke.com/churchill-jokes> (дата звернення: 06.10.2024).
89. UPJOKE. Vladimir Putin Jokes. URL: <https://upjoke.com/vladimir-putin-jokes> (дата звернення: 06.10.2024).
90. Vestergaard T. The Language of Advertising. Oxford: Blackwell, 2009. 182 p.
91. «Why wouldn't the Statue of Liberty work in France?»/«Because she has only one arm raised.» URL: https://barrypopik.com/blog/why_wouldnt_the_statue_of_liberty. (дата звернення: 18.10.2024).
92. Van Dijk T. A., Kintsch W. Strategies of discourse comprehension. New York. Academic Press. URL: <https://discourses.org/wpcontent/uploads/2022/06/Teun-A-van-Dijk-Walter-Kintsch-1983-Strategies-OfDiscourse-Comprehension.pdf> (дата звернення 06.10.2024)

SUMMARY

The master's thesis titled "Manipulative strategies in political discourse by means of anecdotes: problems of translation" considers the challenges and nuances of translating manipulative strategies in political discourse using anecdotes. The work consists of an introduction, 3 sections of the main part, which include 7 structural subdivisions, conclusions and a list of used sources. The total volume of work is 76 pages.

The topic of our work is relevant because, at the current stage of the development of linguistics, there is a significant increase in interest in the study of political discourse and communication, which is due to the expansion of the range of tools for manipulating mass consciousness thanks to the mechanisms of political communication. Such phenomena are caused by the close relationship between attention to political discourse and the intensification of political events, the aggravation of political confrontation, as well as constant transformations in the sphere of language and speech. Thus, there is a mutual connection between speech and politics, because within the limits of political communication, speech acts as a powerful tool of political struggle.

In addition to the generally accepted institutionalized and formalized tools of political communication, it is customary to distinguish informal ones, which include political anecdotes. They act as unmanaged, uncontrolled and undirected forms of communication between individual individuals or groups, the emergence of which is characterized by spontaneity and independence. Despite this, it is informal processes of mass communication that ensure the achievement of the highest indicators of the effectiveness of manipulative influence, including in the political sphere

The object of this research is political anecdotes. The subject of this research is manipulative strategies and tactics that are implemented against the background of a political anecdote, and the problems of translating anecdotes in political discourse.

The purpose of the study is to reveal the essence of manipulative strategies in political discourse through the prism of anecdotes and the problems of their translation.

In accordance with the purpose of the study, the following tasks were defined:

1. To analyze the theoretical aspects of the study of political discourse.
2. Determine the essence and main types of political jokes.
3. Investigate manipulation as a form of linguistic influence in the context of a political anecdote.
4. To analyze the means of manipulative influence in modern English-language political anecdotes.
5. To characterize the ways and methods of translating manipulative strategies in political discourse through the prism of anecdotes.
6. To determine the peculiarities of adequacy and equivalence when translating means of manipulative influence in English-language political anecdotes.
7. To determine the specifics of studying English-language political anecdotes in high school.

In the process of conducting the research, we used a set of general scientific and special methods of scientific knowledge. In particular, we apply theoretical analysis to determine the specifics of the subject of research; stylistic analysis - to determine the peculiarities of the translation of lexical and grammatical units of comparison - to analyze the linguistic discourse of the original text and the translated text. In order to analyze and generalize the theoretical prerequisites for the study of anecdotes of a political orientation, such general scientific methods as observation, hypothesis, methods of analysis and synthesis are involved. Elucidation of aspects of semantics, structure, functions of the object of research is carried out through the use of the descriptive method, the taxonomy method based on component analysis, the contextual-interpretive method, the contextual method. The method of linguistic and cultural analysis is used as an auxiliary.

In the process of writing the work, an analysis of the general theoretical foundations of the study of the manipulative influence of anecdotes in political discourse was carried out; a thorough study of the practical aspects of the study of manipulative means in political anecdotes was conducted. According to the results of

the conducted research, practical recommendations are offered regarding the application of the research results in the practice of teaching English in high school.

The first chapter “General theoretical aspects of the study of the manipulative influence of anecdotes in political discourse” provides a thorough analysis of the theoretical foundations of political discourse research. It was established that political discourse acts as a multifaceted phenomenon, the key elements of which are the text in both oral and written forms, the presence of an extralingual context (circumstances, goals, methods and times of implementation, as well as the situation), the presence of interaction between two participants (the addressee and addressee). These elements emphasise the institutional structure of political discourse, especially highlighting the mediating role of the media and communication. The study analyses political discourse as a specific form of speech process that has attracted considerable interest in academic research due to its ability to use linguistic and non-linguistic means as tools of manipulative political influence. This discourse goes beyond mere communication to include rituals, myths and symbolic interactions that reflect the power dynamics in society. Its functions include mobilising public sentiment, shaping ideological positions and constructing corporate identities.

Attention is drawn to the characteristics and types of political anecdotes. It is concluded that modern political discourse is characterized by representation of formal and informal communicative forms. The last category includes precisely political anecdotes, the distinction of which is made on the basis of target guidelines. In this connection, we have distinguished informative, image, situational and casual types of political anecdotes. With the help of political anecdotes, there is a possibility of carrying out propaganda and agitational influence, which is determined by the specificity of their functioning.

The study highlights that the manipulative potential of political anecdotes is particularly important. The central element of any political joke is its text, which is carefully prepared to achieve certain goals and objectives. Anecdotes manipulate through various linguistic techniques such as expressive vocabulary, alliteration, colloquialisms, syntactic irregularities, word repetition and segmentation to enhance

emotional and intellectual engagement. Techniques such as puns, rhetorical questions and lexical repetition contribute to their persuasiveness and mnemonic effectiveness. The use of playful elements and humour plays a key role in political anecdotes, allowing complex ideas to be conveyed in an accessible and memorable way. These elements are designed to match the cognitive and linguistic capabilities of the target audience, ensuring resonance and memorability. In addition, political anecdotes often include a variety of signs, visuals and cultural references to enrich their message beyond purely verbal communication. The strategic inclusion of jargon, slang and culturally relevant language strengthens the connection with specific audience segments, especially young people.

Political jokes also serve as a mirror of the social and political context, using humour to expose the absurd and subtly criticise political dynamics. Their temporality and relevance to specific political epochs underline their relevance to contemporary events. In addition, anecdotes engage emotional and cognitive mechanisms, creating a shared understanding among the audience, while subtly influencing perceptions and beliefs.

The chapter concludes that effective manipulation through political anecdotes lies in their ability to resonate with the cognitive and emotional structures of the audience. This is achieved through strategic linguistic and structural choices, which makes political anecdotes a powerful tool for shaping public opinion and promoting certain political narratives.

The second chapter, “Analysis of the translation of manipulative means in political anecdotes”, gives a detailed analysis of methods and approaches to the translation of manipulative strategies in political discourse through anecdotes. It defines political speech as a dynamic process that reflects cultural and linguistic shifts. Translation in this area requires not only language skills, but also an understanding of historical, cultural and political nuances to accurately convey implicit meanings.

The study focuses on the role of the translator as a mediator between cultures, ensuring that the translated text reflects the meaning and stylistic nuances of the original and resonates with the target audience. Translators must use a variety of

strategies, such as literal translation, calquing and transcription, often adapting to cultural differences through techniques such as semantic adaptation, omission, compensation and generalisation. A particular challenge in translating English political jokes into Ukrainian is dealing with synonyms and idiomatic expressions. Translators strive to preserve humour and manipulative intent while adhering to linguistic norms and the naturalness of the target language. The study emphasises the use of literal translation or calquing whenever possible, but resorts to complete substitution or adaptation when pragmatic equivalence cannot be achieved.

The analysis identifies specific translation techniques, such as descriptive translation, lexical equivalence and phonetic adaptation, to deal with culturally or historically specific references, metaphors or allusions. Attention to expressive and semantic colouring and genre specificity is crucial, requiring careful selection of lexical, phonetic and phraseological means to reproduce both the semantic and stylistic features of the source text. It highlights the importance of preserving both content accuracy and cultural resonance to ensure that translated political anecdotes remain understandable and influential for the target audience.

In the third chapter “Application of research results in the practice of teaching English” we determined the theoretical and methodological principles of studying English in the old school. It was established that modern didactic methods are mainly related to interactivity caused by multimedia and hypertext technologies. Among the features of modern methods of learning foreign languages, the following can be singled out: presentation of material at several levels, convenient organization of independent work; transfer of individual teacher functions to computer technology; providing an opportunity for a visual presentation of the material through multimedia means; ensuring the diversity of the educational process; providing the opportunity to search for a variety of information, which increases the effectiveness of learning foreign languages. Adherence to the established algorithm for learning foreign languages contributes to a significant increase in the effectiveness of students' grammatical competence, as well as to act as a basis for the further development of phonetic and lexical skills.

In the process of determining the specifics of the study of English-language political anecdotes in high school, it was established that the study of English-language political anecdotes in the process of teaching a foreign language is primarily aimed at the formation of foreign language communicative competences. In this connection, it is necessary to use a diverse set of means and methods of learning English that will contribute significantly to the effectiveness of the educational process as a whole. The selection of practical tasks depends on the level of development of foreign language speaking competences of high school students. In addition, the number and complexity of tasks is chosen by the teacher himself, since it is he who supervises the process of practical study of types of speech activity within a specific group of students in senior classes.

Based on the results of the research, a system of exercises is proposed, which ensures the implementation of discursive and logical actions that are necessary in the process of communication with speakers of a foreign language, for example, in the format of a dialogue, interview, organization of discussions, etc. In addition, speech tasks aimed at maximizing the level of communication in a foreign language are proposed, since meaningful perception is expected in conditions similar to natural communication.

The proposed system of rights includes tasks aimed at eliminating specific difficulties in the communication process. Such a set of exercises involves the understanding and practical use of lexical units that are studied within the specific topic of the lesson, which provides an opportunity for the transition from written to oral communication.

To sum up, this study examines the complex interaction between language, culture and political discourse, focusing on the translation of manipulative strategies in English-language political anecdotes. The results show that effective translation requires a balance between linguistic authenticity, cultural compatibility and contextual understanding in order to preserve the original intentions and stylistic nuances. From the findings, it is evident that various translation methods, including literal translation, calquing, and semantic adaptation, are employed to address challenges such as

idiomatic expressions and cultural references. A general conclusion is made concerning the translator's role as a cultural mediator who makes the translated anecdotes meaningful and influential for the target audience.

Key words: political discourse, political anecdote, manipulative influence, translation of manipulative strategies, equivalence of translation, adequacy of translation.